

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ОСВІТІ

Методичні рекомендації до практичних занять
для здобувачів другого(магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності «Середня освіта (Фізична культура)»

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ОСВІТІ

*Методичні рекомендації до практичних занять
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 014.11 «Середня освіта (Фізична культура)»*

*Затверджено на засіданні кафедри
теорії і методики фізичного виховання і спорту.
Протокол № 4 від 16.11.2022*

Психолого-педагогічні основи фізичного виховання в освіті: методичні рекомендації до практичних занять для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 014.11 «Середня освіта (Фізична культура)» / В. Л. Хіміч, І. М. Квасниця, Н. В. Демченко. Хмельницький : ХНУ, 2023. 58 с.

Укладачі: Хіміч В. Л., д-р філософії;
Квасниця І. М., д-р філософії;
Демченко Н. В., ст. викл.

Відповідальний за випуск: Солтик О. О., д-р пед. наук, доц.

Випусковий редактор: Яремчук В. С.

Технічне редагування і верстка: Зварич Д. В.

Макетування здійснено редакційно-видавничим відділом Хмельницького національного університету (м. Хмельницький, вул. Інститутська, 7/1). Підп. 30.05.2023. Зам. № 51е/23, електронне видання, 2023.

© ХНУ, 2023

ВСТУП

«Психолого-педагогічні основи фізичного виховання в освіті» є обов'язковою дисципліною загальної підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура) – освітньо-професійна програма «Середня освіта (Фізична культура)».

Мета дисципліни – формування особистості фахівця та системи знань до здійснення професійної майстерності.

Завдання дисципліни – сформувати розуміння психолого-педагогічних основ фізичного виховання в освіті; ознайомлення з психологічним розвитком здобувачів; формування учбових колективів і команд; сприяти формуванню світогляду майбутніх фахівців та творчого підходу до своєї професійної діяльності; формувати у здобувачів уміння аналізувати педагогічні ситуації; перейматися внутрішнім світом здобувачів; використовувати психологічні знання в практиці спілкування, навчання та виховання.

За стандартом вищої освіти спеціальності та освітньої програми 014.11 «Середня освіта (Фізична культура)» дисципліна має забезпечити:

– **компетентності формування здатностей** – генерувати креативні ідеї у професійній діяльності; викликати зацікавленість учнів та здобувачів працювати в команді та досягати спільної мети; реалізувати неперервну фізкультурну освіту; проявляти толерантність та повагу до суб'єктів в професійній діяльності; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; до володіння інноваційними методами навчання і виховання в освітньому процесі здобувачів вищої освіти; здійснювати рекламно-пропагандистську діяльність у сфері фізичної культури; організувати систему контролю за психофізичним, медико-біологічним станом учнів і здобувачів, оцінювати їх рівень фізичного розвитку, фізичної підготовленості та індивідуального здоров'я; здійснювати управлінську діяльність в галузі фізичної культури;

– **програмні результати навчання** – готовність підвищувати свій освітній рівень, кваліфікацію та реалізувати особистісний потенціал, оперувати науковими категоріями і поняттями; знати методики і володіти практичними навиками професійного спілкування з використанням інформаційно-комунікативних засобів і технологій; здійснювати контроль за психофізичним, медико-біологічним станом учнів (здобувачів), проводити моніторинг їх рівня фізичного розвитку, фізичної підготовленості та індивідуального здоров'я; уміти обирати залежно від педагогічної ситуації адекватні інформаційні засоби комунікації; уміти виконувати спостереження за освітнім процесом у закладах освіти для прийняття оптимальних управлінських рішень; уміти володіти видами, формами та класифікаціями цих рішень.

Видання включає теоретико-практичний супровід до самостійної роботи здобувачів та запропоновану методологію організації цієї роботи з дисципліни. Наведено рекомендації до виконання практичних робіт і тестові завдання для самоконтролю знань.

1 ПРАКТИКУМ З ДИСЦИПЛІНИ

Практична робота 1.

Загальні основи психології та педагогіки вищої школи

Мета роботи: ознайомити з загальні основи психології та педагогіки вищої школи.

Завдання роботи: опрацювати лекційний матеріал та фахову літературу до теми. Розкрити особливості психології та педагогіки вищої школи.

Порядок виконання роботи

1. Питання для обговорення:

- стан і тенденції розвитку педагогіки вищої школи;
- мета і основні завдання педагогіки вищої школи;
- сучасна педагогіка;
- об'єкт і предмет педагогіки вищої школи, категорії;
- методологія та методи педагогічного дослідження;
- методи педагогічних досліджень у роботі викладача вищої школи;
- структура навчальної дисципліни і розподіл навчального часу;

2. Скласти письмово-графічне есе «Портрет ідеального вчителя фізичної культури».

Інформаційно-теоретичні рекомендації

У процесі підготовки до практичної роботи слід опрацювати лекційний матеріал, а також фахову літературу до теми «Загальні основи психології та педагогіки вищої школи».

З'ясувати та підготувати інформацію, що є предметом вищої школи та на яких основних постулатах вона ґрунтується. Які основні завдання педагогіки вищої школи.

Сучасна педагогіка – комплекс теоретичних і прикладних наук про навчання, виховання і освіту як соціально організовані і цілеспрямовані процеси, а також про шляхи удосконалення цих процесів. Педагогіка вищої школи є однією з галузей педагогіки, науки про виховання, навчання і освіту молоді і дорослих. Об'єктом дослідження педагогіки вищої школи є педагогічна система вищої освіти. З'ясувати поняття «педагогічна система».

Дати визначення методологічним категоріям: педагогічна теорія, педагогічна концепція, педагогічна ідея, педагогічна закономірність, педагогічний принцип. Дати визначення процесуальним категоріям: виховання, навчання, освіта, розвиток, формування особистості; навчально-виховний процес; навчальний і виховний процес.

Опрацювати лекційні питання з психології вищої школи як нової галузі психологічних знань. Визначити та дослідити основні завдання психоло-

гії вищої школи. Дослідити зв'язок психології вищої школи з іншими галузями наукового знання.

Виконання творчого завдання передбачає дві частини: складання письмового есе та зображення портрету ідеального вчителя фізичної культури графічно (чи словесно).

Есе розглядається як невелике письмове висловлювання з елементами власних роздумів, що підтверджуються низкою аргументів. Рекомендована структура та вимоги до есе: загальна кількість слів – 80–100; теза, що висловлює авторську позицію на проблему, вона розпочинається вставними словами (словосполученнями, синтаксичними конструкціями): я вважаю, на мою думку, як на мене, на мій погляд, мені здається, я переконана(-ий) тощо; 1–2 аргументи на користь власної тези, що є педагогічно обґрунтованими. Доречно проводити паралелі, описати власні асоціації. Аргументи повинні мати виключно позитивний характер. Розпочинати словами та сполученнями слів: по-перше, по-друге; з одного боку, з іншого боку тощо. Висновки повинні бути співзвучними з тезою висловлення з використанням вставних слів (словосполучень, конструкцій): отже, на завершення додам, у підсумку зазначу, таким чином.

Оцінювання есе: логічність, послідовність викладу педагогічно обґрунтованих думок (дотримання принципів навчання, застосування інноваційних методів, педагогічні погляди вчених на визначену проблему); стиль викладу; самостійність й оригінальність думки, культура оформлення усного чи письмового повідомлення.

Графічне зображення портрету ідеального вчителя виконується довільно (в усній чи зображувальній формах). Необхідно скласти презентацію (усно) власної роботи, охарактеризувавши риси портрету: (очі, погляд, вираз обличчя, посмішка тощо). Письмово-графічне есе повинно бути чітким, лаконічним, стислим, педагогічно обґрунтованим. Звернути увагу на стереотипи у створенні образу викладача (вчителя) і запропонувати власні ідеї.

На допомогу здобувачу пропонуються висловлювання:

1) «Найважливішим компонентом сучасного вчителя є висока моральність і культура. Вчитель, крім професійних знань і вмінь, повинен володіти великим духовним, моральним, етичним потенціалом, такими людськими якостями, як працьовитість, доброта, любов до ближнього, співчуття, милосердя. Учитель повинен бути ідеалом, прикладом із практичної реалізації таких моральних категорій як обов'язок, совість, честь, виявляти терпимість до іншого способу життя, іншої думки»;

2) «Мистецтво сучасного вчителя, очевидно, і полягає в тому, щоб з висоти своєї освіченості й життєвої мудрості вміти розуміти дитину, саму природу дитинства. Тільки розуміючи і приймаючи багатолікий і сповнений протиріч світ думок, переживань, почуттів дітей, вчитель зуміє спрямувати їх на шлях пізнання, надихне їх на добрі справи» (Власюк Г. «Модель сучасного вчителя фізичної культури: компоненти, актуальність»).

Хвилинка для міркування «Створюйте власний імідж»:

1. На що ви звертаєте увагу при першій зустрічі із учителем на уроці?
2. Що вас приваблює в зовнішності вчителя?

3. Яким повинен бути вираз обличчя вчителя на різних етапах уроку фізичної культури?
4. Які риси характеру вчителя фізичної культури із шкільного життя вам запам'яталися? Які з них візьмете у свою професійну діяльність, які відкинете?
5. Що може нашкодити доброму іміджу вчителя?

Питання для самоперевірки

1. На чому ґрунтується освітня діяльність? Основні її постулати.
2. Що є предметом вищої школи?
3. Основні завдання педагогіки вищої школи?
4. Що є об'єктом дослідження педагогіки вищої школи?
5. Що є предметом педагогіки вищої школи?
6. Які є методологічні категорії педагогіки вищої школи?
7. Що вивчає психологія вищої школи?
8. Що визначає психологія вищої школи?
9. Основні завдання психології вищої школи.
10. Який зв'язок психології вищої школи з іншими галузями наукового знання?

Література: [1, 2, 3, 5, 10, 11, 19–21].

Практична робота 2.

Теоретико-методологічні основи професійної діяльності педагога

Мета роботи: ознайомити з теоретико-методологічними основами професійної діяльності педагога

Завдання роботи: опрацювати лекційний матеріал та фахову літературу до теми; розкрити особливості та специфіку професійної педагогічної діяльності.

Порядок виконання роботи

1. Питання для обговорення:
 - поняття педагогічної і професійної діяльності: сутність і структура;
 - особливості та специфіка професійної педагогічної діяльності;
 - системна цілісність професійної педагогічної діяльності;
 - методи і моніторинг розвитку суб'єктів професійної освіти.
2. Написати реферат на одну із запропонованих тем: «Реалізація принципу індивідуального підходу до учнів на позаурочних формах занять»; «Дидактичні принципи навчання, їх короткий аналіз»; «Використання принципу виховного характеру навчання на фізкультурно-спортивних заходах в старшій школі».

Інформаційно-теоретичні рекомендації

У процесі підготовки до практичної роботи слід опрацювати лекційний матеріал, а також фахову літературу до теми «Теоретико-методологічні основи професійної діяльності педагога». З'ясувати власне поняття «професія», «педагог вищої школи», «педагогічна діяльність». Охарактеризувати та дослідити значення поняття «професія».

Встановити особливості навчального процесу у вищому навчальному закладі, які стали принципами навчання у вищій школи.

Об'єкт, суб'єкт і ціль педагогічної діяльності – явища історичні: вони виникають і формуються, а отже і визначаються як відображення етапу соціального розвитку науки і суспільства в цілому. Дослідити висловлювання науковців про об'єкт, суб'єкт і ціль педагогічної діяльності.

Обстежити роль стрижневого поняття у педагогіці яку виконує «педагогічний процес». Схарактеризувати основні компоненти у структурі педагогічного процесу, такі як: цільовий, діяльнісний, ресурсний, результативний.

Діяльністю людини є основою суспільного розвитку. У психолого-педагогічній літературі даються різні визначення і тлумачення поняття діяльності взагалі й професійно-педагогічної зокрема: це система взаємодії суб'єкта зі світом, що постійно змінюється, у процесі якої формується, втілюється в об'єкті психічний образ і реалізуються відносини суб'єкта; це специфічний вид активності людини, спрямованої на пізнання й творче перетворення довкілля, в т. ч. себе, умов свого існування; це активна взаємодія людини із середовищем, у процесі якої вона досягає поставленої мети; це зовнішня (фізична) і внутрішня (психічна) активність людини, породжена її потребами і спрямована на перетворення світу і себе. З наведених визначень бачимо, що показником діяльності є активність, зумовлена потребами людини.

Потреба – стан живого організму, людської особистості, соціальної групи чи суспільства загалом, що виражає необхідність у чомусь, залежить від об'єктивних умов і є рушійною силою активності. Наголошується, що розрізняють біологічні та соціальні потреби, а оскільки педагогічне значення потреб впливає з їхньої ролі в розвитку особистості, то слід пам'ятати, що до бажаного результату веде тільки такий педагогічний вплив, який правильно враховує потреби дитини, підлітка, юнака та спрямований на виховання цих потреб через різноманітні мотиви діяльності людини.

Психологи розрізняють потреби за: сферою життєдіяльності та реалізації (матеріальні й духовні); походженням (біогенні, соціогенні); можливостями задоволення (ідеальні, реальні, нереальні); циклами життєдіяльності (тижневі, добові тощо).

Психолог Абрахам Маслоу виокремив п'ять рівнів у структурі потреб людини:

1) фізіологічні потреби, необхідні для виживання (їжа, вода, житло, відпочинок, голод, спрага, фізіологічний потяг тощо);

2) потреби в безпеці й захисті від психічних і фізичних загроз ззовні (захист від страждань, болю, невлаштованості);

3) соціальні потреби – відчуття належності до певного соціуму (сім'я, родина, друзі, сусіди тощо), почуття соціальної взаємодії (з колективом, формальною чи неформальною групою, державою, суспільством);

4) потреби у повазі, що забезпечують визнання, самоповагу і повагу з боку інших, незалежну оцінку досягнень, компетентності, статусу, престижу;

5) потреби в самоактуалізації, тобто у реалізації своїх потенційних можливостей – необхідність пізнання діяльності, творчості, розуміння, осмислення власного шляху, самореалізації як особистості, професіонала.

Опрацювати піраміду потреб психолога А. Маслоу, зробити тези.

Наведемо деякі теоретичні положення потреб, розроблені П. Єршовим, які прихильниками особистісно-орієнтованої педагогіки розглядаються, як актуальні й доцільні стосовно педагогічної та навчальної діяльності:

1) основні групи потреб: біологічні, соціальні, ідеальні;

2) потреби збереження і розвитку;

3) потреби «для себе» і «для інших»;

4) терміни і норми задоволення потреб.

Біологічні потреби забезпечують фізичне існування людини (їжа, сон, відпочинок, фізіологічний потяг тощо); частина з них є усвідомленими, а частина має опосередкований вигляд.

Соціальні потреби ширші за біологічні, оскільки їх задоволення передбачає участь інших людей: поважати когось і мати повагу з боку інших, визначати авторитет іншого і бути авторитетом для когось, турбуватися про когось і відчувати турботу про себе з боку інших. До соціальних потреб можна віднести і потреби в престижності соціального статусу (посада, місце праці, вчений ступінь, гідна зарплата), потреби стильно одягатися, харчуватися якісними і різноманітними продуктами, турботу про високий соціальний статус своїх дітей (елітна школа, престижний вищий навчальний заклад, вдалий вибір шлюбного партнера тощо).

Ідеальні потреби – потреби пізнання себе, інших, навколишнього світу, задоволенню яких сприяють цілеспрямоване й стихійне навчання, набуття професійних знань і умінь, здобуття освіти. За такого розуміння ідеальні потреби тісно переплітаються із соціальними. Наприклад, професійне становлення спеціаліста, старанність у навчанні, роботі тощо. Способи задоволення біологічних й ідеальних потреб соціалізовані, вони виникають і задовольняються відповідно до умов і вимог суспільства. Тобто провідна роль належить соціальним потребам.

Ідеальні потреби, як і біологічні та соціальні, можуть перебувати на трьох рівнях: примітивному, прагматичному, духовному. Примітивний рівень пов'язаний з цікавістю, інтересом, допитливістю в життєво-побутовій сфері. Прагматичний рівень передбачає шляхи, способи, засоби досягнення певних результатів. Духовний рівень зумовлює задоволення вищих помислів і прагнень людської душі задля свого вдосконалення, для власного блага, а також для інших людей.

Педагог має пам'ятати, що до активної пізнавальної діяльності учнів спонукає лише той навчальний матеріал, який співзвучний з їхніми потребами.

Тому кожен викладач під час навчального заняття повинен забезпечити чітке усвідомлення учнями того, для чого їм потрібно вивчати певний розділ програми, засвоювати навчальний матеріал, здійснювати певний вид діяльності. Вчені-педагоги доводять, що одним зі способів реалізації мотиваційного аспекту на занятті є ефективна актуалізація знань і досвіду учнів, зокрема шляхом створення проблемної ситуації, проведення евристичної бесіди, захопливої розповіді про історію відкриття певного явища, закономірностей, способів, прийомів тощо.

Систему мотивів або стимулів, які спонукають людину до конкретних форм діяльності або поведінки, називають мотивацією. Як мотиви можуть виступати ідеали, інтереси особистості, ціннісні орієнтації, соціальні настанови тощо. Наприклад, метою навчальної діяльності учня чи здобувача є здобуття професійної освіти, а мотиви можуть бути різними: отримання диплома державного чи міжнародного зразка, підвищення свого соціального престижу, задоволення потреби у високій нагороді за працю. Мотивація має певну ієрархію (від базових, життєвих, біологічних до вищих соціальних), таким чином відображаючи спрямованість особистості.

Написати реферат на одну із запропонованих тем є наступним завданням. У процесі його написання звернути увагу, що реферат – різновид письмового висловлювання наукового спрямування, що містить стислий виклад змісту певної інформації на основі роботи з різними джерелами, формулювання висновків на підставі власного дослідження. Тема обирається здобувачем і передбачає самостійне її опрацювання. Структура реферату: план, вступ, найменування пунктів (2–3), що розкривають загальний зміст досліджуваного питання, висновки, список використаних джерел, додатки за необхідності.

Вступ відображає стан досліджуваного питання, обґрунтування обраної теми, мету та завдання роботи, виокремлює авторів-науковців, що вивчали проблему. Основна частина розкриває тему реферату відповідно до визначених пунктів, теоретичний та практичний аспекти проблеми. Висновки містять підсумок проведеного наукового аналізу, власні рекомендації та пропозиції щодо обраного питання. Список використаних джерел (не менш п'яти найменувань) включають використані джерела і публікації, у т. ч. й інтернет-видання й подаються у порядку використання їх у тексті, оформлення яких відповідає вимогам ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання», що набув чинності з 01.07.2016 р.).

Оформлення реферату. Загальний обсяг – до 10 сторінок друкованого тексту з дотриманням правил орфографії та пунктуації. Стил викладу – науковий, сторінки підлягають суцільній нумерації. Текст викладається державною мовою на аркушах білого паперу ф. А4. Робота друкується шрифтом Times New Roman, 14 кеглем; вирівнювання – за шириною; міжрядковий інтервал – полуторний; абзацний відступ однаковий у всьому тексті – 1,25 см; верхнє і нижнє поля – 2 см, лівє – 3 см, правє – 1 см. Відстань між пунктом плану та текстом – не більше двох рядків. Заголовки структурних частин ро-

боти реферату слід розташовувати посередині рядка та друкувати без крапки у кінці, не підкреслюючи. Не допускається розміщувати назву пункту у нижній частині сторінки, якщо після неї розміщено тільки один рядок тексту.

Сторінки роботи слід нумерувати арабськими цифрами, дотримуючись наскрізної нумерації впродовж усього тексту роботи. Титульний аркуш та план включають до загальної нумерації сторінок роботи, але номери сторінок не проставляють, на наступних сторінках номер сторінки проставляють у правому верхньому куті без крапки в кінці.

Посилання на літературні джерела вказується за змістом тексту і оформляється у квадратних дужках. Номер джерела повинен відповідати номеру у списку використаних джерел. При наявності цитування необхідно вказати окрім номера джерела й номер сторінки. Цитування повинно бути повним, допускається пропуск слів, речень, абзаців без перекручення авторського тексту. Випущений текст замінюється трьома крапками. Розділовий знак, який стояв перед пропущеним знаком, не зберігається. Кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело.

У процесі роботи над темою реферату *«Реалізація принципу індивідуального підходу до учнів на позаурочних формах занять»* звернути увагу на позаурочні заходи діяльності вчителя фізичної культури відповідно до вікових особливостей учнів. З цією метою передбачити вивчення фізичних особливостей учня, стан його здоров'я і відповідно здійснити добірку методів та засобів навчання. Виокремити фізичні вправи як один із компонентів фізичного виховання здобувачів освіти за віковими групами (навести приклади фізичних вправ для однієї з вікових груп). Розробити фізкультурні хвилинки, фізкультурні паузи, рухові перерви.

Опрацьовуючи тему реферату *«Дидактичні принципи навчання, їх короткий аналіз»*, слід звернути увагу на зміст понять «дидактика», «принципи», подати класифікацію принципів навчання, стисло їх проаналізувати. Вказати на важливість дотримання дидактичних принципів під час проведення уроків фізкультури (на прикладі одного з уроків за вибором студента).

Для написання теми реферату *«Використання принципу виховного характеру навчання на фізкультурно-спортивних заходах в старшій школі»* зосередити увагу на характеристиці означеного принципу. Вказати окремі види робіт, які проводять на позаурочній формі фізичної культури в старшій школі та реалізацію принципу виховного характеру навчання. Запропонувати тематику позакласних спортивних заходів, що формують морально-етичні цінності школярів (один із них описати).

Питання для самоперевірки

1. Як ви розумієте поняття «діяльність»?
2. Охарактеризуйте структурні компоненти діяльності, окреслені психологами: мотив, мету, способи, результат стосовно своєї професії і майбутнього фаху ваших учнів.

3. До якого типу («людина–людина», «людина–природа», «людина – техніка», «людина–художній образ», «людина–знакова система») ви відносите свою і майбутню професійну діяльність ваших учнів? Обґрунтуйте свою відповідь.

4. Що ви вкладаєте в поняття «педагогічна майстерність»? Чим характеризується діяльність викладача, майстра виробничого навчання, який оволодів високою педагогічною майстерністю?

5. У чому сутність понять «мотив» і «мотивація»?

6. Окресліть роль і функції мотиву в діяльності та поведінці.

7. Охарактеризуйте цілісно мотиваційні аспекти професійно-педагогічної діяльності.

8. З яких структурних компонентів складається навчальна діяльність?

9. Мотивація трудової діяльності охоплює мотиви трудової діяльності, вибору професії, вибору місця праці. Назвіть спонукальні причини названих мотивів?

10. Чому рефлексивна діяльність вважається критерієм ефективності педагогічного процесу?

Література: [4, 21, 22, 23, 25].

Практична робота 3. Предмет, завдання та структура психології

Мета роботи: ознайомити з предметом, завданням і структурою психології.

Завдання роботи: опрацювати лекційний матеріал і фахову літературу до теми; сформулювати розуміння предмета, завдання та структури психології.

Порядок виконання роботи

1. Питання для обговорення:

– поняття про психологію як науку;

– завдання психології;

– психологія особистості;

– психіка людини, її сутність і функції;

– психічні властивості особистості;

– сучасні методи соціально-психологічних досліджень.

2. Скласти кросворд до теми.

Інформаційно-теоретичні рекомендації

У процесі підготовки до практичної роботи слід опрацювати лекційний матеріал, а також фахову літературу до теми «Предмет, завдання та структура психології».

Засвоїти зміст термінів «психологія», «психіка», «індивід», «особистість», «індивідуальність». З'ясувати, що є об'єктом і предметом вивчення психології. Яку особливість має психологія як наука.

Опрацювати методологічні принципи психології такі як: детермінізм, принцип історизму, принцип динамічності, принцип індивідуального підходу, принцип системності, принцип єдності, принцип діяльності. Розглянути психологічну структуру та психічні властивості особистості проаналізувавши визначення різних науковців.

Схарактеризувати типи психологічних знань, таких як: життєва психологія, мистецтво, наукова психологія, практична психологія, парапсихологія.

Визначити об'єкт і предмет психології. Схарактеризувати об'єкт, тобто певні прояви об'єктивного або суб'єктивного світу людини. Розглянути деякі визначення предмету психології.

Для **складання кросворду до теми** необхідно використати терміни, опрацьовані заздалегідь. Кросворд – гра-головоломка, яка полягає у вписуванні літер необхідного слова до клітинок певної фігури. Рекомендовано створити класичний кросворд. Класичний варіант кросворду складається з сітки кросворду та текстів питань і відповідей до них. Сітка кросворду містить клітини з літерами слів-відповідей, а також пусті клітини. При цьому кожна клітина першої літери будь-якого слова-відповіді має номер, яким позначається ця відповідь та питання до неї. Слова записуються як вертикально, так і горизонтально. Кросворд можна створити на аркуші ф. А4 друкованим способом чи скориставшись генератором кросвордів за допомогою мобільного додатку. Для цього слід дібрати не менше, ніж 10 понять. Формулювання їх має бути чітким, лаконічним. Відповідь повинна складатися з одного слова-терміну, яке вписується в клітинки кросворду.

Питання для самоперевірки

1. Що вивчає наука психологія?
2. Які основні завдання стоять перед сучасною психологією?
3. Що таке психіка? Охарактеризуйте функції психіки.
4. Назвіть основні форми прояву психіки.
5. Що таке свідомість і які її ознаки?
6. Охарактеризуйте першу та другу сигнальні системи.
7. Визначте основні етапи соціально-психологічного дослідження.
8. Охарактеризуйте основні емпіричні методи психології.
9. Охарактеризуйте надійність, валідність.

Література: [1, 3, 7, 21, 23].

Практична робота 4.

Предмет та завдання педагогіки фізичної культури

Мета роботи: ознайомитись з особливостями предмета педагогіки фізичної культури та її завданнями.

Завдання роботи: опрацювати лекційний матеріал, огляд літератури до теми. Сприяти формуванню розуміння педагогіки фізичного виховання.

Порядок виконання роботи

1. Питання для обговорення:

- педагогіка як наука;
 - категорії педагогіки: «освіта», «навчання», «виховання», «освітній процес»;
 - поняття «фізичне виховання» та «фізична культура»;
 - педагогіка фізичної культури як складова загальної педагогіки;
 - основні правила спілкування;
 - комунікативна культура, культура спілкування.
- ### 2. Скласти педагогічний портрет учителя.

Інформаційно-теоретичні рекомендації

У процесі підготовки до практичної роботи слід опрацювати лекційний матеріал, а також фахову літературу до теми «Предмет та завдання педагогіки фізичної культури».

Визначити зміст понять – категорії педагогіки: «освіта», «навчання», «виховання», «освітній процес».

Оволодіти змістом понять «фізичне виховання» і «фізична культура».

Визначити специфіку педагогічного спілкування. Визначити функції та структуру педагогічного спілкування. Розкрити засоби невербального спілкування, міміку, пантоміміку.

Сьогодні психолого-педагогічна наука переконливо доводить, для того, щоб виховання було ефективним, в учня необхідно викликати позитивне ставлення до того, що ми хочемо виховати. А те чи інше ставлення завжди формується в діяльності, через складний механізм взаємовідносин, спілкування. Особистість може жити і існувати тільки в спілкуванні з іншими особистостями. Поза спілкуванням, в ізоляції від суспільства особистість не може розвиватися, не може існувати. Тільки в спілкуванні з дорослими, зі своїми ровесниками формується особистість дитини.

Проблема спілкування дуже важлива. Вчені бачать у цій проблемі той вузол питань, які неможливо обійти, вирішуючи проблеми школи, розвитку науки, культури тощо. Спілкування – складний, багатоплановий процес встановлення контактів між людьми, який породжений потребами у спільній діяльності. Спілкування може виступати одночасно як: процес взаємодії особистостей; процес обміну інформацією; відношення людей один до одного; взаємовплив людей один на одного; процес їх співпереживання і взаєморозуміння. Слід розмежовувати поняття «спілкування» і «комунікація». Комунікація – це взаємодія двох систем, у ході якої від однієї системи до іншої передається сигнал, що несе певну інформацію. Спілкування – вузький комунікативний акт, пов'язаний з передачею інформації за допомогою слова. Воно є більш вужчим поняттям, ніж комунікація. Це обмін інформацією між людьми. Зміст спілкування реалізується через вербальні (мова) і невербальні

(жести, міміка, пантоміміка) засоби. Детально опрацювати поняття «педагогічне спілкування» і «комунікація», а також поняття «педагогічна культура».

Ознайомитись зі структурою педагогічного спілкування, розглянути чотири етапи:

1. Моделювання педагогом майбутнього спілкування (прогностичний етап);

2. «Комунікативна атака» – завоювання ініціативи, встановлення емоційного і ділового контакту;

3. Керування спілкуванням – свідомо і цілеспрямована організація взаємодії з коригуванням процесу спілкування відповідно до його мети;

4. Аналіз спілкування – порівняння мети, засобів з результатами взаємодії, моделювання подальшого спілкування (етап самокоригування).

Опрацювати стилі педагогічного спілкування, від чого залежить стиль педагога.

Скласти педагогічний портрет учителя використовуючи інтернет-мережу, опрацьований матеріал лекційний матеріал та наукові джерела. Якими педагогічними методами та прийомами спілкується вчитель з учнями.

Питання для самоперевірки

1. Які стилі педагогічного спілкування?
2. Які принципи педагогічного спілкування?
3. Які вимоги до педагогічного спілкування?
4. Які рівні педагогічного спілкування?
5. Яка структура педагогічного спілкування?
6. Які правила спілкування вчителя з учнями?
7. Які функції педагогічного спілкування?
8. Що таке невербальна комунікація?
9. Які є стилі педагогічного спілкування?
10. Чи є культура спілкування?

Література: [3, 8, 9, 15].

Практична робота 5. Психологічна характеристика діяльності і особистості учителя фізичної культури

Мета роботи: ознайомитись та систематизувати знання щодо психологічної характеристики особистості вчителя фізичної культури.

Завдання роботи: опрацювати лекційний матеріал і фахової літератури до теми. Систематизувати та поглибити знання за темою.

Порядок виконання роботи

1. Питання для обговорення:
– діяльність учителя фізичної культури;

- психологічні основи професійної майстерності учителя фізичної культури;
 - стилі діяльності і керівництва учителя фізичної культури;
 - увага здобувачів (учнів) у навчальній діяльності: особливості використання різних видів уваги на занятті фізичною культурою;
 - властивості уваги і її прояв при виконанні фізичних вправ;
 - вікові особливості уваги здобувачів;
 - вікові особливості пам'яті.
2. Позакласна робота, виокремити особливості організації позакласної форми навчання, відмінність від позашкільної; охарактеризувати організацію сучасних позашкільних форм навчання.

Інформаційно-теоретичні рекомендації

У процесі підготовки до практичної роботи слід опрацювати лекційний матеріал, а також фахову літературу до теми «Психологічна характеристика діяльності і особистості учителя фізичної культури».

Психологія фізичного виховання – галузь психологічної науки, яка вивчає закономірності розвитку та прояву психіки людини в специфічних умовах фізичного виховання.

Головне завдання цієї галузі психології – допомогти раціональному вирішенню практичних питань загальнооздоровчого, освітнього та виховного характеру на основі аналізу психологічних сторін діяльності у фізичному вихованні.

Визначити діяльність учителя фізичної культури та її етапи. Охарактеризувати завдання та функції учителя фізичної культури. Основні форми діяльності вчителя фізичної культури.

У шкільній роботі **виокремити особливості організації позакласної форми навчання**. Схарактеризувати відмінність шкільної від позашкільної; охарактеризувати організацію сучасних позашкільних форм навчання. Зацентувати свій погляд на проведенні рухливих ігор. Їх застосування вимагає певних педагогічних кроків, тобто наявність правил гри:

- 1) вибір місця проведення;
- 2) мета гри;
- 3) установлення кількості учасників;
- 4) інструктаж;
- 5) хід гри;
- 6) підсумки.

Навести приклад проведення рухливої гри (вибрати напрям: гра на розвиток швидкості, спритності, витривалості, гнучкості, швидкісно-силових якостей). Звернути увагу на класифікацію рухливих ігор для школярів. Одна із них:

1) індивідуальні («Квач», «Вудочка», «Карлики і велетні») і командні («Абетка», «Гопак», «Всі до своїх прапорців»);

2) із предметами («М'яч середньому», «Квач зі стрічками») і без предметів («Квач», «Гопак»);

3) з ведучими («Вудочка», «Їжак», «Ми веселі діти») і без ведучих («Передай далі», «Хто де живе?»);

4) за переважаючим розвитком фізичних якостей (ігри для розвитку швидкості: «День і ніч», «Захисники фортеці», «Останній вибуває»; ігри для розвитку сили: «Гопак», «Човник», «Силачі»; ігри для розвитку спритності: «Квач зі стрічками», «Море хвилюється» тощо);

5) за інтенсивністю фізичного навантаження (ігри малої інтенсивності: «Карлики і велетні», «Тиша», ігри середньої інтенсивності: «Вище землі», «Пошта йде у всі міста», ігри великої інтенсивності: «Вудочка», «Потяг»);

6) за місцем проведення (на свіжому повітрі: «Фізкультура», «Класи», «Другий зайвий», в залі: «Пасування волейболістів», «Уважні сусіди», «Коники», на воді: «Перекинь швидше», на снігу: «Швидкі санки»);

7) за спрямованістю рухових дій (ігри з бігом: «Ворота», «Всі до своїх прапорців»; ігри з ходьбою: «Зайчик», «Котики», ігри зі стрибками: «У річку, гоп», «Довга лоза», ігри з передачею м'яча: «Злови м'яч», «Передай далі»), ігри з метанням «Снайпери», «Влуч у ціль», «Спритний м'яч».

Класифікація подана за методичними матеріалами [24].

Питання для самоперевірки

1. Що вивчає педагогіка?
2. Що досліджує педагогіка?
3. Основні категорії педагогіки.
4. Поняття «фізичне виховання» та «фізична культура».
5. З яких головних розділів складається педагогіка фізичної культури?
6. Яка головна мета педагогіки фізичного виховання та спорту?
7. Класифікація методів навчання.
8. Які методи спрямовані на виховання у людини інтелектуальних здібностей?
9. Що таке педагогічний експеримент і педагогічний експеримент корегувального характеру?
10. Завдання, зміст і особливості інтелектуального виховання особистості в спорті.

Література: [3, 13, 16–18, 24, 26].

Практична робота 6. Методика вивчення психічних якостей

Мета роботи: оволодіти знаннями щодо методики вивчення психічних якостей.

Завдання роботи: опрацювати лекційний матеріал та фахову літературу до теми. Ознайомитися та підготувати інформацію про активні методи навчання.

Порядок виконання роботи

1. Питання для обговорення:

- методологія та методика психологічного дослідження;
- методика психологічного дослідження;
- методи психологічного дослідження;
- методи теоретичного психологічного дослідження.

2. Підготувати інформацію про активні методи навчання, а саме: методи програмного навчання; методи проблемного навчання; методи інтерактивного (комунікативного) навчання.

Інформаційно-теоретичні рекомендації

У процесі підготовки до практичної роботи слід опрацювати лекційний матеріал, а також фахову літературу до теми «Методика вивчення психічних якостей».

Методологія досліджує внутрішні механізми, логіку руху й організації знання, закони його функціонування і зміни, пояснювальні схеми науки тощо. Дослідити методології науки та психології, що вони мають спільного та чим різняться. Охарактеризувати психологічне дослідження будь-якого явища, його етапи. Сформулювати методи психологічних досліджень. Охарактеризувати основні методи психології спостереження і експеримент.

Розробка анкети «Спортивний прихильник» для учнів 9 класу передбачає розуміння її побудови. Анкета – збір даних на основі набору послідовних і логічно побудованих питань, дібраних для дослідження кола проблем чи доведення аргументів. Питання анкети повинні враховувати: вік респондентів, їх психологічні особливості, бажання тощо. Анкета «Спортивний прихильник» повинна містити питання, які дали б можливість зрозуміти відношення учнів до уроку фізичної культури, заняття їх в спортивних секціях, змаганнях, емоційний стан, позитивне (негативне) бачення в заняттях спортом. Рекомендовано дотримуватись наступних вимог до складання анкети для учнів:

- наявність вступної частини зі зверненням до респондентів, інструкцією щодо заповнення анкети;
- добровільність і анонімність;
- чіткість в постановці питань, питання відкритого типу, розгорнуту відповідь респондент має написати самостійно в довільній формі;
- опрацювання анкети вчителем з метою удосконалення освітнього процесу.

Орієнтовний зразок анкети «Спортивний прихильник» для учнів 9 класу.

Шановні учаснику анкетування!

З метою з'ясування вашого ставлення до уроків фізкультури та заняття спортом, пропонуємо вам дати відповіді на питання.

1. Чи відвідуєте ви уроки фізкультури? Обґрунтуйте відповідь.
2. Який настрій у вас переважає на цих уроках?

3. Чому вам подобаються (не подобаються) уроки фізкультури?
4. Які види робіт на уроці вас зацікавлюють?
5. З яким видом спортивного інвентарю вам подобається займатись?
6. Який вид спорту ви любляете?
7. Чи відвідуєте ви додаткові спортивні заняття поза школою?
8. Що мотивує вас займатись додатково фізичними вправами?
9. Чи впливають уроки фізкультури на стан вашого здоров'я?
10. Чи бажаєте ви у майбутньому продовжити спортивну діяльність?

Бесіда у в психології – емпіричний метод одержання інформації шляхом мовної комунікації. Бесіда виступає як допоміжний метод психологічного дослідження для уточнення висновків і результатів, отриманих іншими методами.

Вимоги до методу бесіди:

1. Чітке визначення дослідником мети бесіди.
2. Чітке планування системи питань, яка має відповідати індивідуально-психологічним особливостям досліджуваного, бути чіткою, зрозумілою, динамічною. Крім того, в ході бесіди зміст питань має залежати від змісту відповіді військовослужбовця.

3. Бесіда має бути невимушеною та доброзичливою.

4. Дослідник має дотримуватися таких правил спілкування з досліджуваним:

- ставити прямі й опосередковані питання;
- уникати неконкретних питань, враховуючи психічний стан співрозмовника;
- прийняти точку зору досліджуваного;
- враховувати точку зору досліджуваного;
- проявляти педагогічний такт до нього.

5. Не проводити бесіду поспіхом, у збудженому стані.

6. Обирати таке місце і час проведення бесіди, щоб ніхто не заважав їй.

Інтерв'ю у психології – спосіб отримання соціально-психологічної інформації за допомогою усного опитування.

Цей метод застосовується:

- на ранніх стадіях психологічного дослідження з метою формулювання робочої гіпотези;
- для збирання даних;
- для доповнення, уточнення, розширення та контролю даних, отриманих іншими методами.

Підготувати інформацію про активні методи навчання, а саме: методи програмного навчання; методи проблемного навчання; методи інтерактивного (комунікативного) навчання.

Питання для самоперевірки

1. Що досліджує методологія науки?
2. Що досліджує методологія психології?

3. Які вирізняють структурні рівні методологічного знання?
4. Скільки етапів має психологічне дослідження?
5. Які є методи психологічного дослідження?
6. Для чого анкетне опитування?
7. Яка процедура опитування?
8. На які етапи поділяють методику тестування?
9. Для чого використовують реконструювання?
10. Де застосовують біографічний метод?

Література: [3, 20, 21].

Практична робота 7. Психологія спілкування

Мета роботи: засвоїти особливості психології спілкування.

Завдання роботи: опрацювати лекційний матеріал та фахову літературу до теми. Закріпити та застосувати отримані знання при виконанні творчого завдання.

Порядок виконання роботи

1. Питання для обговорення:
 - поняття та види спілкування;
 - спілкування як обмін інформацією: поняття комунікації, її різновиди;
 - основні види, функції спілкування;
 - засоби комунікації;
 - особливості спілкування;
 - бар'єри спілкування.
2. Скласти філворд до теми.

Інформаційно-теоретичні рекомендації

У процесі підготовки до практичної роботи слід опрацювати лекційний матеріал, а також фахову літературу до теми «Психологія спілкування».

Дослідити поняття «спілкування». Визначити основні аспекти спілкування. Основними компонентами спілкування є: суб'єкти спілкування; засоби спілкування; потреби, мотивація та мета спілкування; способи взаємодії, взаємовпливу; результати спілкування.

Визначити функції спілкування. З'ясувати основні види спілкування. Охарактеризувати стилі спілкування.

Скласти філворд до теми. Філворд – різновид головоломки. Він має вигляд сітки, заповненої літерами. Щоб розгадати філворд, треба знайти і закреслити або обвести всі слова, які пропонуються у завданні. Цей генератор дає можливість створити авторський філворд, наповнюючи сітку будь-якими словами, або словами на задану тему. Завдання спрямоване на збага-

чення словникового запасу, закріплення знань про написання окремих слів, покращення техніки читання. Створені за допомогою цього генератора філворди, розвиватимуть у здобувача увагу, а також інтерес до вивчення теми.

Питання для самоперевірки

1. Дайте визначення поняття «спілкування».
2. Чим зумовлюється потреба у спілкуванні?
3. Що є об'єктом і предметом спілкування?
4. Які функції спілкування ви знаєте?
5. Роль спілкування у майбутній професійній діяльності.
6. Які стилі спілкування вам відомі?
7. Які характерні ознаки авторитарного стилю?
8. Які характерні ознаки ліберального стилю?
9. Які характерні ознаки демократичного стилю?
10. За яких умов обмін інформацією набирає характеру спілкування?

Література: [3, 18, 20, 21].

Практична робота 8.

Здобувач як суб'єкт власної навчально-професійної діяльності

Мета роботи: розкрити можливості здобувача як суб'єкта власної навчально-професійної діяльності.

Завдання роботи: опрацювати лекційний матеріал та фахову літературу до теми. Узагальнити та закріпити отримані знання при виконанні творчого завдання.

Порядок виконання роботи

1. Питання для обговорення:
 - здобувач як суб'єкт власної навчально-професійної діяльності;
 - роль мотивації в навчально-професійній діяльності;
 - пізнавальні процеси як механізм психічного відображення;
 - організація самостійної навчально-пізнавальної діяльності здобувачів; розвиток творчого потенціалу майбутніх фахівців;
 - формування мотивації здобувачів до занять фізичною культурою.
2. Розробка науково-методичних доповідей для участі у семінарі-тренінгу.
3. Створити презентацію на одну із запропонованих тем.

Інформаційно-теоретичні рекомендації

У процесі підготовки до практичної роботи слід опрацювати лекційний матеріал, а також фахову літературу до теми «Здобувач як суб'єкт власної навчально-професійної діяльності».

Опрацювати особливості фізичного, психофізіологічного й когнітивного розвитку здобувачів. Фізичний розвиток стосується різноманітних аспектів фізіологічних, сенсорних і рухових функцій організму. Він розпочинається з найперших митей життя людини й досягає свого розквіту у віці від 20 до 30 років – характеризується найвищим рівнем таких показників як м'язова сила, швидкість реакції, моторна спритність і фізична витривалість тощо. Як відомо, функціональної зрілості мозок людини досягає на початку юності. Через те, що популяція нейронів уже повністю сформована, подальше дозрівання нервової системи пов'язане лише з розгалуженням відростків у кожного нейрона, мієлінізацією нервових волокон і розвитком гліальних клітин, які відповідають насамперед за живлення нейронів. Починаючи з 25-річного віку, а особливо після 45 років, щоденно відмирають десятки тисяч нервових клітин. Проте це не має якихось серйозних наслідків для мозку, адже згідно з новітніми оцінками, у корі головного мозку нараховується близько 40 мільярдів клітин.

Дослідити та охарактеризувати студентський вік, які є особливості. Які є кризові ситуації у студентському віці.

Визначити результат соціалізації здобувача, розглянемо соціалізацію студента на прикладі становлення особистості майбутнього педагога. Вона традиційно розглядається в межах часу навчання його в педагогічному навчальному закладі. Проте студент приходив сюди вже з вагомим багажем знань і умінь, системою очікувань і настанов стосовно педагогічної сфери діяльності, які сформовані протягом усього попереднього періоду життя під час взаємодії його з різними освітньо-виховними інституціями (сім'я, дитячий садок, школа). Хоча процес підготовки майбутнього педагога у ВНЗ здійснюється на основі науково обґрунтованої професіограми (теоретичної моделі) фахівця, потрібно також враховувати і життєвий досвід здобувача, допомагати йому теоретично осягнути власну педагогічну парадигму, систематизувати й відкоригувати розрізнені уявлення про педагогічну діяльність відповідно до системи психолого-педагогічної науки.

Підвалини соціалізації особистості майбутнього педагога закладаються задовго до періоду професійного становлення та професійного самовизначення. Визначити роль куратора в групі здобувачів. Розробка науково-методичних доповідей для участі у семінарі-тренінгу.

Створити мультимедійну презентацію на одну з тем: «Організація позакласних спортивних масових заходів із школярами», «Рухливі ігри із школярами молодшого шкільного віку», «Краєзнавчий туризм як складова фізичного виховання шкільної молоді» (за вибором здобувача).

Мультимедійна презентація – програма, яка може містити текстові матеріали, фотографії, малюнки, діаграми та графіки, слайд-шоу, звукове оформлення і дикторський супровід, відеофрагменти й анімацію, тривимірну графіку. Основною відмінністю презентацій від інших способів подання інформації є їх особлива насиченість змістом і інтерактивність, тобто здатність певним чином змінюватися й реагувати на дії користувача.

Переваги мультимедійної презентації:

- уаочное матеріали, що презентуються;
- підвищує оперативність і об'єктивність оцінювання результатів наукового дослідження;
- гарантує безперервний зв'язок у відносинах «викладач–здобувач»;
- сприяє розвитку продуктивних, творчих функцій мислення здобувачів, формуванню операційного стилю мислення.

Головна мета презентаційного повідомлення – донести аудиторії потрібну інформацію. Тому важливо знати правила оформлення презентацій, що ґрунтуються на психофізіологічних особливостях сприйняття людиною інформації.

Презентація складається зі слайдів. Тож перш ніж розпочати роботу в Microsoft Office PowerPoint, варто на папері ретельно спланувати власну презентацію, а саме:

- визначитися з темою та з тим, який ілюстративний матеріал знадобиться;
- яка інформація пропонуватиметься на кожному слайді;
- якими шрифтами послуговуватиметея тощо.

У презентації обов'язково оформлюють титульний та завершальний слайди. На титульному слайді зазвичай вказують тему презентації та її автора (прізвище, ім'я, по батькові), навчальний заклад, місто. На завершальному слайді вказують джерела інформації та ілюстративного матеріалу (автор, рік видання, адреса сайту).

Інформаційні слайди містять таку інформацію:

- тема заняття;
- мета заняття;
- план;
- література, інтернет-ресурси;
- діаграми, графіки, таблиці;
- визначення;
- висновки;
- інші необхідні текстові матеріали.

Оформлення текстової інформації на слайді. Існують шрифти із зарубками (Times New Roman, Tahoma) і без них (Arial, Arial Narrow, Verdana). У презентації краще використовувати шрифти без зарубок.

Для заголовків варто використовувати напівжирний шрифт. Курсив можна використати для логічного наголосу, зокрема, на формулюванні основних положень, означень тощо. Курсивом у презентаціях фахівці радять не послуговуватися.

Для основної інформації слід використовувати «прямий» звичайний шрифт.

Слід уникати використання більше двох різних шрифтів на одному слайді. Бажано використовувати єдиний стиль шрифту для всієї презентації.

Найдрібніший для тексту презентації – шрифт 22 кеглю. Дослідники дійшли висновку, що правильний вибір шрифту сприяє збереженню гостроти зору. Кегль шрифту залежить від типу, фону презентації, проекційного обладнання.

Пам'ятайте! Один слайд – одна теза (факт, думка, твердження).

Створюючи тексти на слайдах, потрібно:

- використовувати короткі слова та будувати прості речення;
- рядок має містити 6–8 слів;
- усього на слайді має бути не більше 6–8 рядків;
- загальна кількість слів не повинна перевищувати 50;
- дієслова мають бути в одній часовій формі.

При розташуванні тексту і зображень (малюнків, схем, діаграм тощо) зазвичай керуються метою презентації:

– якщо ту саму інформацію можна передати і за допомогою тексту, і за допомогою зображення, то слід надати перевагу зображенню й додати до нього короткі субтитри;

– якщо зображення ілюструє текст, його потрібно розташувати або під текстом, який ілюструється, або ліворуч від нього;

– якщо зображення несе самостійну інформацію, то напис до нього створюють лише тоді, коли є потреба розкрити сенс зорового ряду;

– субтитри рекомендується розташовувати праворуч або під зображенням.

Співвідношення текст – картинка повинно бути 2:3, тобто тексту має бути менше, ніж картинок. Вдало підібрані зображення – 70 % успіху доповідача.

Формат слайдів. Параметри сторінки:

- розмір слайдів має відповідати розміру екрана;
- орієнтація слайда – альбомна;
- ширина слайда – 24 см;
- висота слайда – 18 см;
- нумерувати слайди слід арабськими цифрами без знаків номера, рисочок тощо;
- формат показу слайдів – «Демонстрація»;
- графічний і текстовий матеріали розміщуються на слайдах так, щоб ліворуч і праворуч від краю слайда залишалось чисте поле шириною не менше 0,5 см.

Планування. Визначте основні моменти заняття чи доповіді на основі аналізу специфіки аудиторії. Опишіть відношення вашої аудиторії до теми – її знання та досвідченість, потреби, бажання і цілі. Запитайте себе: «Наскільки аудиторія готова до сприйняття цієї теми?» Визначте мету презентації, продумайте, як вона співвідноситься з очікуваними результатами. Ви прагнете щось донести до аудиторії, переконати її, навчити, мотивувати свою думку? Коли мета точно сформульована, її легко досягти. Зміст презентації повинен залежати від цілей доповідача, інтересу та рівня знань аудиторії. Використовуйте загальні й зрозумілі слова і фрази, фокусуючи увагу на меті доповіді (заняття).

Підготовка. Підготуйте текст супроводжуючої доповіді відповідно до визначеної структури та часу, відведеного на показ презентації. Визначте важливість вашого повідомлення. Запитайте себе: «Чому це повідомлення так важливе для мене?» Сформууйте структуру презентації, виділіть ключові моменти. Підготуйте цікавий початок презентації. Задайтеся яким-небудь питанням, здивуйте аудиторію або приведіть в приклад який-небудь випадок, здатний зацікавити аудиторію. Визначте головні ідеї доповіді (заняття) та обґрунтуйте їх статистикою, документами, аналогіями або наочними прикладами. Майте на увазі, що всі основні ідеї повинні бути пов'язані з темою доповіді (заняття). Враховуючи, що слухачі пам'ятають від 4 до 6 різних позицій, ретельно відбирайте головні ідеї. Вони повинні скласти від 80 % до 85 % презентації. Підготуйте хороше завершення презентації, що відповідає меті доповіді (заняття) та запам'ятовується. Під час вибору способу завершення слід визначити, яку реакцію ви чекаєте від слухачів. Завершення повинне займати від 5 % до 10 % презентації.

Практика. Підготуйте презентацію, яка має супроводжувати вашу доповідь (заняття). Прорепетируйте з доповіддю перед невеликою аудиторією або друзями та дізнайтеся їх думку про зміст і стиль презентації. Питання, яким слід приділити особливу увагу:

– чи добре сприймається інформація?

– чи спираються основні моменти заняття (доповіді) на факти?

– чи зрозумілі малюнки та ілюстрації, чи достатньо ілюструють вони дану тему?

– чи не використовуєте ви терміни та вирази, незрозумілі аудиторії?

– чи є завершення презентації таким, що запам'ятовується?

– чи задоволені ви самі своєю доповіддю (заняттям)?

Якщо це можливо, проведіть декілька репетицій, використовуючи нові ідеї та способи подання матеріалу. Зупиніться на тому способі, який вам найбільше подобається. Налаштуйтеся на той час, який вам відведено для презентації.

Презентація. Абсолютне володіння темою, максимальне залучення уваги аудиторії та донесення до неї важливості вашого повідомлення – запорука успіху. Створіть сприятливу для заняття (доповіді) атмосферу. Говоріть стверджувальним підвищеним тоном. Сповільнюйте мову, щоб виділити основні моменти, витримуйте паузу, щоб відділити їх один від одного.

Відповідаючи на питання, акцентуйте увагу на основні моменти теми, не відхиляйтеся від неї.

Питання для самоперевірки

1. Міжособистісні стосунки в студентській групі.
2. Ознаки позитивного мікроклімату.
3. Що таке самоврядування?
4. Функції самоврядування.

5. Які умови забезпечують успіх у роботі органів самоврядування?
6. Психологічні особливості студентського самоврядування.
7. Які якості притаманні лідеру?
8. Які механізми групового впливу на її членів?
9. Ознаки студентського колективу.
10. Особливості студентського віку.

Література: [3, 9, 20, 23].

Практична робота 9.

Форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти

Мета роботи: розвивати пізнавальні можливості, виявляти творчі ідеї до форм та організації освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Завдання роботи: опрацювати лекційний матеріал та фахову літературу до теми. Систематизувати та поглибити отримані знання при виконанні творчого завдання.

Порядок виконання роботи

1. Питання для обговорення:
 - поняття форми організації освітнього процесу;
 - види форм організації освітнього процесу в ЗВО, їх коротка характеристика;
 - особливості форм організації освітнього процесу в контексті підготовки фахівців з фізичної культури;
 - значення і місце лекції у закладах вищої освіти, типи лекцій та їх характеристика;
 - практичне заняття, його особливості та структура;
 - лабораторне заняття, його особливості та структура;
 - семінарське заняття, його особливості та структура;
 - самостійна робота здобувачів.
2. Складання асоціативного куща до поняття «Форми організації занять з фізичної культури».

Інформаційно-теоретичні рекомендації

У процесі підготовки до практичної роботи слід опрацювати лекційний матеріал, а також фахову літературу до теми «Форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти».

Навчання у вищих навчальних закладах здійснюється за такими формами: денна (очна), вечірня, заочна (дистанційна), екстернатна (особлива форма навчання, що передбачає самостійне вивчення навчальних дисциплін, складання у вищому навчальному закладі заліків, екзаменів і проходження інших форм підсумкового контролю, передбачених навчальним планом.

Залежно від мети, форми організацію навчального процесу класифікують як:

– **форми навчального процесу** (лекції, практичні, семінарські, лабораторні, лабораторно-практичні заняття; самостійна робота здобувачів; експедиції, екскурсії, навчальні конференції; консультації; індивідуальні заняття; навчальна виробнича (педагогічна) практика; курсові, дипломні, магістерські роботи);

– **форми контролю, оцінювання та обліку знань, умінь і навичок здобувачів** (колоквіуми, заліки, іспити, захист курсових, дипломних і магістерських робіт);

– **форми організації науково-дослідної роботи студентів** (науково-дослідні гуртки, проблемні групи, об'єднання, школи, студентські наукові товариства).

Залежно від тривалості навчальних занять форми організації навчального процесу поділяють на: аудиторні (лекції, практикуми тощо) і позааудиторні (конференції, консультації, заліки, іспити, наукові гуртки тощо).

Провідною формою навчання у ВНЗ є **лекція**. Її головна дидактична мета – формування орієнтовної основи для подальшого засвоєння здобувачами навчального матеріалу. Схарактеризувати різні види лекцій.

Практичне заняття – форма навчального заняття, на якому викладач організовує детальний розгляд здобувачами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання здобувачами відповідних завдань.

Семінарське (лат. *seminarium* – розсадник) заняття – особлива форма практичних занять, яка полягає в самостійному вивченні здобувачами окремих питань і тем лекційного курсу з наступним обговоренням та (або) оформленням матеріалу у вигляді повідомлення, реферату, доповіді тощо.

Лабораторне заняття (лат. *labor* – праця) – вид практичних занять у вищій школі, що проводиться за завданням викладача і з застосуванням навчальних приладів, інструментів, матеріалів, установок, вимірювальних приладів, комп'ютерів та інших технічних засобів.

Консультація (лат. *consultatio* – за порадою) – поради, пояснення викладача здобувачам з будь-якого питання.

Педагогічна практика. Практична підготовка здобувачів здійснюється через навчальні та виробничі (педагогічні) практики. Практика забезпечує послідовність і безперервність формування умінь і навичок та професійне становлення майбутніх педагогів. Зміст практики та форми звітності визначаються Положенням про педагогічну практику здобувачів і програмами практик, розробленими кафедрами факультету та кафедрами педагогіки і психології університету.

Інтерактивне (лат. *inter* – між, *actio* – дія) навчання – співпраця, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де викладач і здобувач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих і педагогічних

ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблем, вироблення спільної стратегії подолання складних ситуацій тощо.

Складання асоціативного куща до поняття «Форми організації занять з фізичної культури» вимагає розуміння означеної технології навчання та змісту лекційного матеріалу. «Асоціативний куш» або групування передбачає добірку термінів, понять на основі асоціацій до запропонованого ключового слова. Посередині аркушу записується поняття, стрілочками від нього наводяться асоціативні слова. Наприклад, до вказаної теми «Форми організації занять з фізичної культури» першим словом може бути «урок», від нього добірка: «ознаки урочної форми», «навчальна програма», «вікові групи» тощо; іншим асоціативним словом є «позаурочні форми», до якого належать слова: «зарядка до початку занять», «ігри на перервах (особливо для учнів початкової школи)», «спортивні вечори», «дні здоров'я», «змагання» тощо.

Для довідки: слід чітко розрізняти форми занять: урочну, позаурочну (позакласну), позашкільну. Кожна із форм має свою специфіку. Наприклад, класно-урочна форма має такі ознаки: системність проведення (за розкладом), постійний склад учнів за віковою ознакою, регламентованість у часі (45 хв), місце проведення (спортивна зала, підвір'я тощо), наявність фахівця (учитель фізичної культури), визначення змісту (навчальна програма), наявність спеціальних засобів, застосування специфічних методів, прийомів, критерії оцінювання досягнень учня.

Звернути увагу, що за Концепцією Нової української школи в режимі навчального дня з учнями 1 класу проводяться ранкові зустрічі, які супроводжуються руханками. Вони проводяться до початку першого уроку в рамках часу першого уроку до 15–20 хв на подвір'ї чи у спортивній залі, чи в класній кімнаті, залежно від погодних або шкільних умов.

Опрацювати фахові наукові розвідки з проблеми структури уроків та видів діяльності на уроках фізичної культури (за вибором здобувача) за таким планом: назва статті, автор, ключові слова, стислий зміст анотації, виписка окремих цікавих на вашу думку тез.

Питання для самоперевірки

1. Назвіть основні види навчальних занять.
2. Дайте визначення лекції.
3. Дайте визначення заняттю.
4. Дайте визначення практичного заняття.
5. Що таке семінарське заняття?
6. Дайте визначення індивідуального заняття.
7. Дайте визначення консультації.
8. Що означає поняття «практична підготовка»?
9. Назвіть основні види практик.
10. Розшифруйте поняття «самостійна робота студента».
11. Дайте визначення поняттю «поточний контроль».

12. Назвіть форми поточного контролю.
13. Дайте визначення семестрового контролю.
14. Дайте визначення семестрового екзамену.
15. Розшифруйте поняття «семестровий диференційований залік».
16. Дайте визначення семестрового заліку.
17. Розшифруйте поняття «Державна атестація здобувача».
18. Дайте визначення Державного екзамену.
19. Розшифруйте поняття «випускна кваліфікаційна робота».
20. Поняття «Екзаменаційна комісія».
21. Які нормативні документи регулюють навчання, практичну підготовку, порядок відрахування та поновлення здобувачів у вищих навчальних закладах?
22. Які права та обов'язки здобувачів вищих навчальних закладів?

Література: [1, 2, 3, 6, 10, 11].

Практична робота 10. **Технології навчання у закладах вищої освіти**

Мета роботи: засвоїти особливості технологій навчання у закладах вищої освіти.

Завдання роботи: опрацювати лекційний матеріал та фахову літературу до теми. Систематизувати та поглибити отримані знання.

Порядок виконання роботи

1. Питання для обговорення:
 - поняття про педагогічну технологію;
 - види технологій навчання, їх характеристика;
 - особливості використання технологій навчання в процесі підготовки фахівців з фізичної культури;
 - особливості дистанційного навчання в умовах карантину.
2. Опрацювати фахові наукові розвідки з проблеми структури та видів діяльності на уроках фізичної культури (за вибором здобувача).

Інформаційно-теоретичні рекомендації

У процесі підготовки до практичної роботи слід опрацювати лекційний матеріал, а також фахову літературу до теми «Технології навчання у закладах вищої освіти».

Педагогічна технологія – продумана у всіх деталях модель педагогічної діяльності з проектування, організації та проведенню навчального процесу з безумовним забезпеченням комфортних умов для учнів і вчителя. З'ясувати місце технології у навчальному процесі.

Педагогічні технології також можна поділяти на колишні, звичайні, традиційні і нові, нетрадиційні, яких зараз розроблено вже досить багато.

Сьогодні предмет педагогічної технології в найзагальнішому вигляді – область знання, яка охоплює сферу практичних взаємодій викладача і слухача в будь-яких видах діяльності, організованих на основі чіткого визначення цілі, систематизації і алгоритмізації прийомів навчання.

Проаналізувати модульну систему, виділити основні принципи модульності.

Виявити фактори, що впливають на обґрунтування вибору педагогічних технологій.

Опрацювати фахові наукові розвідки з проблеми структури та видів діяльності на уроках фізичної культури (за вибором здобувача) за таким планом: назва статті, автор, ключові слова, стислий зміст анотації, виписка окремих цікавих на вашу думку тез.

Питання для самоперевірки

1. Сутність та класифікація педагогічних технологій.
2. Основні складові розробки технології навчання.
3. Фактори, що впливають на обґрунтування вибору педагогічних технологій.
4. Дати визначення педагогічній технології.
5. Ознаки педагогічних технологій.
6. Показники реалізації педагогічних технологій.
7. Модульно-розвивальне навчання.
8. Модульна система навчання.
9. Основні принципи модульної системи.
10. Технічні інформаційні технології.

Література: [3, 18, 21].

Практична робота 11. Контроль та оцінювання навчальних досягнень у закладах вищої освіти

Мета роботи: засвоїти особливості контролю та оцінювання навчальних досягнень у закладах вищої освіти.

Завдання роботи: опрацювати лекційний матеріал та фахову літературу до теми. Оволодіти навичками планування та побудови спортивно-педагогічного процесу у закладі загальної середньої освіти.

Порядок виконання роботи

1. Питання для обговорення:
– цілі та завдання контролю навчальних досягнень, його функції;

- вимоги до системи контролю навчальних досягнень;
 - форми організації занять з фізичної культури;
 - планування та побудова спортивно-педагогічного процесу;
 - зміст, види, форми і методи педагогічного контролю у навчальному процесі;
 - критерії та педагогічні вимоги до оцінювання навчальних досягнень здобувачів;
 - форми організації занять з фізичної культури.
2. Ознайомитись із специфікою оцінювання учнів на уроці фізичної культури в початковій школі за концепцією «Нової української школи».
3. Продумати планування та побудову спортивно-педагогічного процесу у закладі загальної середньої освіти.

Інформаційно-теоретичні рекомендації

У процесі підготовки до практичної роботи слід опрацювати лекційний матеріал, а також фахову літературу до теми «Контроль та оцінювання навчальних досягнень у закладах вищої освіти».

З'ясувати зміст понять «контроль», «критерій». Підготувати інформаційне повідомлення теоретичного характеру (за вибором здобувача) про педагогічний контроль, самоконтроль, взаємоконтроль, контроль факторів зовнішнього середовища, контроль специфічних чинників на уроках фізичної культури. Зміст повідомлення стислий, передбачає визначення самого поняття, його місце та роль в організації уроків фізичної культури, Слід вказати, з якою метою проводиться контроль, чим відрізняється контроль з боку викладача від самоконтролю, з якою метою використовують взаємоконтроль. Порівняти особливості контролю факторів зовнішнього середовища та контролю специфічних чинників, назвати відмінність між ними.

На замітку: витримка із критеріїв оцінювання. Видами оцінювання навчальних досягнень учнів є: поточне, тематичне, семестрове, річне оцінювання та державна підсумкова атестація. При оцінюванні навчальних досягнень учнів основної групи за показником навчального нормативу визначають рівень навчальних досягнень (низький, середній, достатній, високий), а потім за технічними показниками виконання рухової дії та теоретичними знаннями виставляють оцінку в балах.

Окремі витримки з документу на замітку:

Типовими освітніми програмами для закладів загальної середньої освіти у 2019–2020 навчальному році на вивчення предмета «Фізична культура» в інваріантній складовій передбачено: 5–9 класи – 3 год; 10 клас – 3 год; 11 клас – 3 год.

Відповідно до інструкції «Про розподіл учнів на групи для занять на уроках фізичної культури», затвердженої наказом МОЗ і МОН № 518/674 від 20.07.2009 р., учні розподіляються на основну, підготовчу та спеціальну медичні групи.

Оцінювання навчальних досягнень учнів на уроках фізичної культури може здійснюватися за такими видами діяльності: засвоєння техніки виконання фізичної вправи (може здійснюватися окремо від прийому навчального нормативу); виконання навчального нормативу (з урахуванням динаміки особистого результату); виконання навчальних завдань під час проведення уроку; засвоєння теоретико-методичних знань.

При цьому оцінка за виконання нормативу не є домінуючою під час здійснення тематичного, семестрового чи річного оцінювання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів із фізичної культури затверджені наказом МОН України № 371 від 05.05.2008 р.

У період з 01.09 до 01.10 кожного навчального року з метою адаптації учнів до навантажень на уроках фізичної культури прийом навчальних нормативів не здійснюється, а заняття мають рекреаційно-оздоровчий характер з помірними навантаженнями.

Невиконання нормативів з причин, незалежних від учня/учениці, непропорційний фізичний розвиток, пропуски занять з поважних причин, не є підставою для зниження підсумкової оцінки успішності.

Для недопущення перевантаження учнів необхідно враховувати їхнє навчання в закладах освіти іншого типу (спортивних школах тощо). Так, у закладах загальної середньої освіти за рішенням педагогічної ради при оцінюванні учнів дозволяється враховувати результати їх навчання з відповідних видів спорту (легка атлетика, гімнастика тощо) у позашкільних закладах.

Під час проведення занять із фізичної культури слід дотримуватись «Правил безпеки життєдіяльності під час проведення занять з фізичної культури і спорту в загальноосвітніх навчальних закладах» (наказ МОН України № 521 від 01.06.2010 р., зареєстрований в Мін'юсті України № 651/17946 09.06.2010 р.).

Ознайомитися із специфікою оцінювання учнів на уроці фізичної культури в початковій школі за концепцією «Нової української школи» необхідно на основі нового державного стандарту початкової освіти (2018 р.) та Типових освітніх програм за редакцією О. Савченко та Р. Шияна.

Окремі витримки з державного стандарту початкової освіти:

Метою фізкультурної освітньої галузі є формування соціальної та інших ключових компетентностей, стійкої мотивації здобувачів освіти до занять фізичною культурою і спортом для забезпечення гармонійного фізичного розвитку, підвищення функціональних можливостей організму, вдосконалення життєво необхідних рухових умінь і навиків. Здобувач освіти: регулярно займається руховою активністю, фізичною культурою та спортом; демонструє рухові вміння та навички та використовує їх у різних життєвих ситуаціях; добирає фізичні вправи для підвищення рівня фізичної підготовленості; керується правилами безпечної і чесної гри, уміє боротися, вигравати і програвати; усвідомлює значення фізичних вправ для здоров'я, емоційного задоволення, гартування характеру, самовираження та соціальної взаємодії (державний стандарт початкової освіти, 2018 р.).

Для оцінювання розвитку фізичних якостей використовуються орієнтовні навчальні нормативи, передбачені програмою.

Продумати планування та побудову спортивно-педагогічного процесу у закладі загальної середньої освіти.

Питання для самоперевірки

1. Що таке контроль? Які ви знаєте види контролю з фізичної культури?
2. Що ви розумієте під змістом поняття «педагогічний контроль»?
3. Чим відрізняються дефініції «самоконтроль», «взаємоконтроль»?
4. Яку роль відіграє контроль специфічних чинників на уроках фізичної культури?
5. Який характер носять заняття з фізичної культури щорічно з 1 вересня до 1 жовтня поточного року? Відповідь обґрунтуйте.
6. Які особливості оцінювання учнів початкової школи?
7. Чи є оцінка, отримана за складання нормативу основною при семестровому оцінюванні учнів?
8. Чи виставляються незадовільні оцінки з фізичної культури учням початкових класів?
9. Чи впливає участь у спортивних змаганнях на підсумкову оцінку школяра?
10. Як слід оцінювати учнів спеціальної медичної групи?

Література: [1, 5, 6, 10, 12, 14, 16, 17, 26].

2 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання академічних досягнень здобувача здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною чотирибальною шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих позитивно з урахуванням коефіцієнта вагомості. Вагові коефіцієнти визначаються відповідно до структури дисципліни і важливості окремих видів її робіт.

Оцінка, яка виставляється за практичне заняття, складається з таких елементів: усне знання теоретичного матеріалу з теми; вільне володіння здобувачем спеціальною термінологією і уміння професійно обґрунтувати прийняті рішення.

Виконання індивідуального завдання завершується його презентацією у терміни, встановлені графіком самостійної роботи.

Пропущене практичне заняття здобувач зобов'язаний відпрацювати у встановлений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичних занять у семестрі.

Засвоєння здобувачем теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється тестуванням. Критерії оцінювання знань здобувачів (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Критерії оцінювання знань здобувачів

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	Здобувач глибоко та у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вмilo використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає, логічний виклад відповіді державною мовою (в усній або у письмовій формі), демонструє якісне оформлення роботи і володіння спеціальними інструментами. Здобувач не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив <i>дві–три несуттєві похибки</i> .
Добре	Здобувач виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом і фаховою термінологією, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних завдань; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей. Відповідь будується на основі самостійного мислення. Здобувач у відповіді допустив <i>дві–три несуттєві помилки</i> .

Продовження таблиці 2.1

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій
Задовільно	Здобувач виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь здобувача будується на рівні репродуктивного мислення, здобувач має слабкі знання структури курсу, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене питання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно	Здобувач виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати теоретичні знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється здобувачу, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

2.1 Критерії оцінювання самостійної роботи здобувача за видами робіт

Доповнення усних відповідей:

1 бал – здобувач доповнює відповідь додатковим матеріалом з обговорюваної теми, висловлює власну думку, формулює висновки щодо основних понять теми.

Критерії оцінювання письмових робіт (конспектування та доповнення матеріалів лекції, складання тез лекції, аналіз фахової літератури, письмова відповідь на питання, презентація проєктів, реферати за темами, творчо-конструктивні вправи тощо): логічність, повнота, достовірність й правильність викладених фактів, культура професійного мовлення, дотримання норм українського правопису, наявність кола компетенцій з дисципліни. Письмові роботи оцінюються за інституційною чотирибальною шкалою.

5 балів – відповідь повна, виклад думок логічний, послідовний. Знання матеріалу з дисципліни підтверджені достовірністю й правильністю викладених фактів, науково-обґрунтовані. Дотримується культури професійного мовлення, оперує термінами, орієнтується у змісті ключових слів. Відповідь чітка, мовленнєво правильно оформлена. Володіє колом компетенцій з теми.

4 бали – відповідь здобувача стисла, виклад думок логічний, послідовність частково не дотримана. Знання матеріалу неглибокі, що порушує

достовірність і правильність викладених фактів, наукове їх обґрунтування поверхове. Дотримується норм культури мовлення, однак є окремі неточності; загалом оперує педагогічними термінами, визначає зміст ключових слів. Частково володіє практичними умінями до теми.

3 бали – відповідь здобувача неповна, логіка викладу думок, їх послідовність порушені. Знання матеріалу здобувач передає тільки на репродуктивному рівні, наукове обґрунтування часткове, окремі викладені факти є помилковими. Зрідка дотримується норм культури мовлення, є суттєві неточності, здобувач називає окремі терміни, ключові слова, однак не може їх пояснити. Робота виконана неохайно, є значна кількість перекреслень, коректування.

2 бали – відповідь здобувача часткова, орієнтується в теоретичному матеріалі поверхово, логіка викладу думок, їх послідовність на низькому рівні. Не в змозі чітко передати знання матеріалу, факти викладені з помилками. У змісті термінів та ключових слів він орієнтується на низькому рівні. Не дотримується норм культури мовлення. Коло компетенцій виявлено недостатньо.

Критерії оцінювання творчо-конструктивних завдань: знання матеріалу, точність викладення фактів, проведення паралелей, асоціацій, креативний підхід, чіткість, стислість викладу думок, дизайн (за потреби), дотримання норм культури мовлення.

Оформлення асоціативних куців

2 бали – здобувач розуміє зміст педагогічного поняття, терміна, ключового слова, може дібрати влучні асоціації, аргументувати їх. Буде схеми, розуміє взаємозв'язок понять, думки викладає у логічній послідовності. Переважає яскрава, кольорова гама, цікавий та доступний дизайн, що дає можливість легко запам'ятати матеріал.

1 бал – здобувач загалом розуміє зміст поняття, терміна, ключового слова, добирає асоціації, однак не завжди доречні, припускається помилок в аргументації їх. Не завжди будує схеми, логічність викладу думок порушена. Дизайн не відзначається яскравістю, привабливістю, не впливає на зорове сприйняття матеріалу, його запам'ятовування, відтворення.

Проведення блиц-опитування

2 бали – здобувач вільно володіє навчальним матеріалом, швидко орієнтується в ситуації, дає миттєву відповідь, аргументовано грамотно, чітко, стисло висловлює свої думки, дотримуючись норм культури мовлення.

1 бал – здобувач частково володіє матеріалом, не відразу може зорієнтуватися у ситуації, плутається у висловленні думок, відповідь вимагає роздумів, частково аргументована, є мовленнєві огріхи, що свідчить про недотримання норм культури мовлення.

Критерії оцінювання підготовки тез доповіді наукової конференції

Здобувач готує тези доповіді відповідно тематики та вимог до оформлення. Дотримується рекомендованої структури: виклад матеріалу носить науковий характер, зміст передбачає опрацювання наукових розвідок, відсутність плагіату, наявність посилань на інші наукові джерела, грамотність оформлення. Тези доповіді формує за певними вимогами, до прикладу:

вступ, в якому відображається актуальність проблеми, огляд наукових публікацій з проблеми дослідження (3–4 джерела), виклад основного матеріалу, висновки, список використаних джерел.

При умові, що здобувачі-учасники конференції оприлюднили тези доповідей у збірниках, отримують 5 балів.

Критерії оцінювання педагогічного есе: невелике за обсягом (80–100 слів), власні роздуми, чітка структура: теза, що висловлює авторську позицію на педагогічну проблему; аргументи 1–2 на користь власної тези, що є педагогічно-обґрунтовані; висновки, які співзвучні з тезою висловлення. Враховується логічність, послідовність викладу педагогічно обґрунтованих думок, стиль викладу: авторський, довільний, грамотність оформлення. Враховується відповідність роботи граматичним, лексичним і стилістичним нормам української мови. Текст побудований на основі отриманих компетенцій з дисципліни.

Оцінюється за 4-бальною шкалою:

5 балів – есе відповідає встановленому обсягу, здобувач чітко формулює тезу висловлення, наводить 1–2 доречні аргументи, педагогічно обґрунтовані, що підтверджують висловлену тезу. Будує висловлення логічно, послідовно. Висновок відповідає тезі й органічно впливає з аргументів і прикладів. Робота не містить суттєвих мовних помилок. Текст насичений педагогічною термінологією.

4 бали – есе відповідає встановленому обсягу, здобувач формулює тезу висловлення, наводить 1 аргумент, який загалом педагогічно обґрунтований, підтверджує висловлену тезу. У побудові висловлень частково порушена послідовність, логічність. Висновок в основному відповідає тезі й висловленому аргументу. Робота має окремі незначні граматичні та лексичні помилки, стилістика викладу дотримана. Частково вживається педагогічна термінологія.

3 бали – есе відповідає встановленому обсягу, здобувач нечітко висловлює тезу, наводить не зовсім доречний аргумент, педагогічно не обґрунтований, не стосується висловленої тези. У побудові висловлення порушена послідовність, логічність. Висновок поверхово відповідає тезі й висловленому аргументу. Робота написана з помилками, стилістика викладу порушена. Текст частково будується на основі отриманих компетенцій з дисципліни.

2 бали – есе не відповідає встановленому обсягу, здобувач нечітко висловлює тезу, наводить не зовсім доречні приклади, педагогічно не обґрунтований, не стосується теми. Текст частково базується на отриманих компетенцій.

Критерії оцінювання тестів

Тематичний тест для кожного здобувача складається з п'ятнадцяти тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом. Максимальна сума балів, яку може набрати здобувач, складає 15. Оцінювання здійснюється за інституційною чотирибальною шкалою. Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється здобувачу, представлена у таблиці 2.2.

На тестування відводиться 15 хв. Правильні відповіді здобувач записує у талоні відповідей. Він може також пройти тестування та в онлайн режимі в модульному середовищі для навчання MOODLE.

Таблиця 2.2 – Оцінювання результатів тестових завдань

Сума балів за тестові завдання	1–9	10–11	12–13	14–15
Оцінка за 4-бальною шкалою	2	3	4	5

При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю.

Критерії оцінювання реферату (індивідуального дослідження). Реферат передбачає письмове оформлення досліджуваної проблеми з педагогіки фізичного виховання та спорту. Його обсяг – до 10 сторінок. Структура передбачає: титульний аркуш, план, вступ, основну частину, висновки, список використаних джерел. Робота виконується на білих аркушах паперу, ф. А4, шрифтом Times New Roman, 14 кеглем; вирівнювання – за шириною; міжрядковий інтервал – полуторний; абзацний відступ однаковий у всьому тексті – 1,25 см; верхнє і нижнє поле – 2 см, лівє – 3 см, правє – 1 см. Враховується розкриття змісту досліджуваного питання, аналіз наукових розвідок, логіка, послідовність викладу думок відповідно до пунктів плану, дотримання норм культури писемного мовлення.

Реферат оцінюється за чотирибальною шкалою

5 бали – обсяг реферату, структура та оформлення відповідають встановленим нормам. Дослідження стосується окресленої педагогічної проблеми, питання розкрито чітко, послідовно, логічно відповідно до встановленого плану. Список використаної літератури нараховує необхідну кількість джерел, наукові фахові видання зокрема. Здобувач демонструє здатність робити логічні глибокі висновки і узагальнення; дотримано норм культури писемного мовлення.

4 бали – обсяг реферату, структура та оформлення загалом відповідають встановленим нормам. Дослідження проводиться відповідно до обраної педагогічної теми, питання послідовно, логічно розкрито, загалом відповідає плану. Список використаної літератури нараховує необхідну кількість джерел, переважають в основному інтернет-видання. Здобувач робить загальні поверхові висновки та узагальнення, припускається окремих стилістичних неточностей; дотримано норм культури мовлення.

3 бали – обсяг реферату, структура та оформлення виконані з порушенням встановлених норм. Дослідження відповідає темі, однак розкрито поверхово, з порушенням послідовності та логіки викладу думок, плану відповідає частково. Список використаних джерел недостатній, література не містить наукових розвідок, спирається виключно на інтернет-енциклопедію. Здобувач робить стислі висновки, узагальнення часткові; припускається стилістичних неточностей, граматичних, лексичних помилок; норми культури мовлення дотримані частково.

2 бал – обсяг реферату, структура та оформлення не відповідають встановленим нормам. Дослідження частково відповідає темі, порушено послідовність викладу думок без дотримання логіки, плану відповідає не в повному обсязі. Список використаних джерел обмежений, без вказівки наукових джерел, спирається виключно на інтернет-енциклопедію. Здобувач не робить висновків, узагальнень; припускається грубих мовних і мовленнєвих помилок.

Критерії оцінювання проектів. Проект з педагогічної проблеми передбачає: визначення виду проекту, кількість його учасників, тривалість виконання; етапи його проведення: формулювання завдань для проекту, інструктаж до його виконання, визначення шляхів виконання на основі дослідження, презентація. Оцінюється в 4 бали.

5 бали – здобувач уміє будувати проект, застосовує методи наукового дослідження (спостереження, аналіз, порівняння), проявляє знання з дисципліни в добірці окремих форм роботи, презентація переконлива з погляду теоретичних засад педагогіки, мовленнєве оформлення відповідає нормам.

4 бали – здобувач уміє будувати проект за його етапами, проте припускається помилок в його виконанні, застосовує тільки 1–2 методи наукового дослідження, факти підтверджені частково, в презентації припускається мовних помилок, змістових неточностей – у добірці методів, прийомів, засобів навчання; презентація недостатньо розкриває педагогічну проблему.

3 бали – здобувач загалом орієнтується у складанні проекту, однак етапи роботи над його змістом порушені, методи наукового дослідження дібрані невдало, презентація частково розкриває педагогічну проблему, не завжди доречно, наявні мовні помилки та стилістичні неточності.

2 бал – здобувач склав проект загального спрямування, відсутні педагогічні підходи, презентація поверхова, припускається низки мовних помилок.

Критерії оцінювання презентацій

5 балів – презентація здобувача відповідає темі, змісту, поставленим цілям і завданням; дотримано прийнятих правил орфографії, пунктуації, скорочень і правил оформлення тексту (відсутність крапки в заголовках); матеріал викладено стисло та інформативно; правильно розташовано інформацію на слайдах; враховано усі вимоги оформлення тексту; інформація подана привабливо та оригінально.

4 бали – презентація частково відповідає змісту, поставленим цілям і завданням; допущено деякі помилки в дотриманні правил орфографії, пунктуації, скорочень і правил оформлення тексту; часткова інформативність тексту; невірне розташування інформації на слайді; інформація подана не дуже привабливо, оригінально.

3 бали – презентація не дуже відповідає темі, змісту, поставленим цілям і завданням; не дотримано прийнятих правил орфографії, пунктуації, скорочень і правил оформлення тексту; інформація подана непривабливо, неоригінально, нецікаво.

2 бали – презентація не відповідає темі. Допущено грубі помилки. Зміст, цілі та завдання не відповідають темі. Інформація створена непривабливо, неоригінально, нецікаво.

Таким чином, подано критерії оцінювання досягнень здобувачів у процесі застосування різних видів робіт. Проаналізовано вимоги до оцінювання кожного виду роботи, враховано доповнення відповідей здобувачами. Виокремлено критерії оцінювання видів робіт, що вимагають творчого, креативного підходу.

2.2 Структурування дисципліни за видами робіт

При оцінюванні знань здобувачів використовуються різні засоби контролю, зокрема:

- поточне опитування стосовно знань і розуміння основних термінів, понять щодо психолого-педагогічних основ фізичного виховання в освіті;

- тестовий контроль (перевірка теоретичного рівня підготовленості здобувача та здійснюється під час проведення практичних занять). Форми проведення поточного контролю під час навчальних занять проходять у вигляді тестування (ТК 1, ТК 2, ТК 3, ТК 4);

- виконання індивідуальних завдань (перевірка сформованості практичних навиків і здійснюється під час проведення практичних занять – ІЗ 1, ІЗ 2, ІЗ 3, ІЗ 4);

- підсумковий контроль (проводиться у формі заліку за рейтингом).

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання здобувачів денної та заочної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами представлено в таблиці 2.3 та 2.4.

Таблиця 2.3 – Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання (денна форма навчання)

Аудиторна робота	Контрольні заходи				Самостійна робота				Семестровий контроль, залік
Усне опитування (обов'язковий мінімум оцінок – 6)	Тестовий контроль				Виконання практичних завдань				За рейтингом
	T1	T2	T3	T4	I31	I32	I33	I34	
ВК 0,4	0,1	0,1	0,1	0,1	0,05	0,05	0,05	0,05	–

Таблиця 2.4 – Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання (заочна форма навчання)

Аудиторні заняття та контрольні заходи								Семестровий контроль, залік
Усне опитування	Реферат	Практична робота			Тестовий контроль	Контрольна робота		За рейтингом
		№ 1	№ 2	№ 3	T	Якість виконання	Оцінка за захист	
0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	–

Контрольна робота здобувачів включає теоретичні питання та практичні завдання.

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу. Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені у таблиці.

Залік виставляється при отриманні студентом з дисципліни від 3,00 до 5,00 балів. При цьому за вітчизняною шкалою ставиться «відмінно», «добре» або «задовільно», а за шкалою ECTS – оцінка, що відповідає набраній студентом кількості балів. Співвідношення шкал оцінювання – інституційної та ECTS, представлено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Співвідношення шкал оцінювання: інституційної та ECTS

Оцінка ECTS	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії	
A	4,75–5,00	5	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу; виявлення відповідних умінь і навиків
B	4,25–4,74	4	Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4	Добре – правильна відповідь у цілому з двома–трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що є достатнім для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	Незадовільно – безсистемність одержаних знань та неспроможність продовження навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

3 ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДО ДИСЦИПЛІНИ

Тест – сукупність тестових завдань, за результатами виконання яких можна визначити рівень знань, вмій здобувачів з певної навчальної дисципліни.

Тестове завдання – це складова тесту, що відповідає рекомендаціям до формування тестових завдань, з якими здобувачі (під час виконання тесту) виконують певну дію, а його результат реєструється у формі окремої відповіді, що оцінюється встановленою кількістю балів.

Тестування – спосіб визначення рівня знань і вмій здобувачів за допомогою тестових завдань.

Тестування має на меті як відстеження рівня оволодіння здобувачами навчальним матеріалом, знань і вмій (рівня компетентності) за професійною освітньою програмою, так і надання викладачеві можливості скоригувати матеріал лекцій та практичних занять відповідно до отриманих результатів тестування з метою покращення якості навчання або перевірки знань здобувача.

Алгоритм покрокової підготовки до тестування

Крок 1. Повторіть лекційний матеріал з дисципліни. Опрацюйте фахову літературу, використовуйте якісні джерела для підготовки.

Крок 2. Робіть інтервальні повторення. Мало просто вивчити один раз тему. Мозок повинен розпізнати її як важливу інформацію. Тому важливо час від часу повертатися до попередніх тем і повторювати їх.

Крок 3. Систематизуйте матеріал у таблицях та схемах.

Крок 4. Працюйте у групах. Переказуйте матеріал один одному, вчіть теми зі своїми одногрупниками по чергово переказуючи й пояснюючи один одному.

При проходженні тестування визначте одну вірну відповідь.

1. Педагогіка – це:

- а) процес, спрямований на здобуття знань;
- б) наука (система знань), що вивчає та формулює закономірності, форми, методи навчання та виховання;
- в) організація роботи зі школярами 5–9 класів;
- г) організація навчання учнів старшої школи.

2. Педагогіка як дисципліна вивчає такі поняття:

- а) «освіта», «навчання», «виховання», «освітній процес»;
- б) «засоби», «методи», «програми», «навчальні плани»;
- в) прийоми, форми контролю, засоби навчання;
- г) всі відповіді правильні.

3. Одним із завдань педагогіки є:

- а) розробка порад, правил і рекомендацій щодо реалізації навчального процесу;
- б) вияв, вивчення й обґрунтування закономірностей і законів формування і розвитку людської особистості, розробка на цій основі теорії навчання та виховання;

- в) вивчення проблем навчання й освіти людей.
- г) дослідження механізмів, закономірностей засвоєння людиною суспільного розвитку.

4. Концепцією Нової української школи однією із ключових компетентностей передбачено:

- а) екологічна грамотність і здорове життя;
- б) розвиток фізичної культури і спорту;
- в) спрямованість на організацію спортивно-масових заходів;
- г) залучення здобувачів освіти до спорту.

5. Нова українська школа працює на засадах:

- а) особистісно-орієнтованої моделі освіти та компетентнісного підходу;
- б) знанневого підходу;
- в) практико-орієнтованого змісту;
- г) добровільності в освітньому процесі.

6. Формула НУШ включає всі компоненти, окрім:

- а) новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві;
- б) педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками;
- в) орієнтація на потреби учня в освітньому процесі, дитиноцентризм;
- г) учитель є головним в освітньому процесі.

7. Процес і результат оволодіння системою знань, умінь і навиків, формування на їх основі світогляду, духовності, розвитку творчих сил та здібностей особистості – це:

- а) освітній процес; б) виховання; в) освіта; г) навчання.

8. Система науково-методичних і педагогічних заходів, спрямованих на розвиток особистості шляхом формування та застосування її компетентностей – це:

- а) освітній процес; б) освіта; в) виховання; г) навчання.

9. Організований педагогічний процес, у ході якого здійснюється цілеспрямований вплив на людину з метою розвитку духовного світу, формування певних якостей – це:

- а) освітній процес; б) освіта; в) виховання; г) навчання.

10. У ЗУ «Про освіту» інклюзивне навчання визначається, як:

- а) динамічна комбінація знань, умінь, навиків, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та(або) подальшу навчальну діяльність;
- б) система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників;
- в) система науково-методичних і педагогічних заходів, спрямованих на розвиток особистості шляхом формування та застосування її компетентностей.

г) діяльність суб'єкта освітньої діяльності, спрямована на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу у формальній та(або) неформальній освіті.

11. Компетентність – це:

а) динамічна комбінація знань, умінь, навиків, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та(або) подальшу навчальну діяльність;

б) діяльність суб'єкта освітньої діяльності, спрямована на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу у формальній та(або) неформальній освіті;

в) комплекс визначених законодавством, освітньою програмою та(або) договором дій суб'єкта освітньої діяльності, що мають визначену вартість та спрямовані на досягнення здобувачем освіти очікуваних результатів навчання;

г) сукупність складників освіти, рівнів і ступенів освіти, кваліфікацій, освітніх програм, стандартів освіти, ліцензійних умов, закладів освіти та інших суб'єктів освітньої діяльності, учасників освітнього процесу, органів управління у сфері освіти, а також нормативно-правових актів, що регулюють відносини між ними.

12. Знання та уміння, що характеризують здатність студента виконувати, розуміти, відобразити та пізнавати те, що вимагається освітньо-кваліфікаційною характеристикою фахівця після завершення процесу навчання – це:

а) освітній процес; б) навчання; в) компетенція; г) компетентність.

13. До системи педагогічних наук належать:

а) загальна педагогіка, порівняльна педагогіка, психологія, історія, філософія;

б) загальна педагогіка, вікова педагогіка, спеціальна педагогіка, соціальна педагогіка, методики вивчення окремих предметів;

в) історія педагогіки, педагогіка вищої школи, етика, естетика;

г) соціальна педагогіка, школознавство, історія школи, вікова фізіологія, шкільна гігієна, дошкільна педагогіка.

14. Поняття «фізичне виховання» слід розглядати як:

а) вид виховання, специфічним змістом якого є навчання рухам, виховання фізичних якостей, оволодіння спеціальними фізкультурними знаннями і формування свідомої потреби у фізкультурних заняттях;

б) стан організму людини, при якому оптимально використовуються його захисні й адаптивні механізми; протистояння негативному впливу середовища;

в) частина загальної культури людства, яка являє собою творчу діяльність із засвоєння накопичених і створення нових цінностей переважно у сфері фізичного розвитку, оздоровлення та виховання людей;

г) рухові дії, які спрямовані на реалізацію завдань фізичного виховання, сформовані та організовані за його закономірностями.

15. Фізичне здоров'я – це:

а) система навчально-пізнавальних дій учнів, спрямованих на опанування знаннями, вміннями та навиками їх застосування у професійній діяльності, формування особистості громадянина;

б) стан організму людини, при якому оптимально використовуються його захисні й адаптивні механізми; протистояння негативному впливу середовища;

в) різноманітні за формою та змістом рухові дії з раціонального подолання значних відстаней у малонаселеній місцевості, що виконуються в природних умовах особисто-командними зусиллями;

г) система статичних вправ, що сприяє розвитку гнучкості та підвищенню еластичності м'язів.

16. Галузь педагогіки, яка вивчає особливості виховання й навчання дітей з особливими потребами – це... педагогіка:

а) загальна; б) вікова; в) спеціальна; г) соціальна.

17. Педагогіка фізичного виховання і спорту – це:

а) самостійна галузь педагогічної науки, що розробляє теоретичні основи формування особистості в умовах і під впливом фізкультурно-спортивної діяльності; принципи, методи, зміст формування фізичної культури;

б) наука, що вивчає зміст фізичного виховання в закладах освіти;

в) наука, що розробляє сучасні підходи до уроку фізичної культури;

г) розділ педагогіки, що вивчає закономірності та зміст уроку.

18. Термін «фізична культура» трактується:

а) частина загальної культури людства, яка являє собою творчу діяльність із засвоєння накопичених і створення нових цінностей переважно у сфері фізичного розвитку, оздоровлення та виховання людей;

б) вид виховання, специфічним змістом якого є навчання рухам, виховання фізичних якостей, оволодіння спеціальними фізкультурними знаннями і формування свідомої потреби у фізкультурних заняттях;

в) педагогічний процес виховання фізичних якостей і оволодіння життєво важливими рухами. Розрізняють загальну і спеціальну фізичну підготовку;

г) система підготовки спортсмена, що склалася на основі новітніх наукових досягнень і передової спортивної практики.

19. Принцип оздоровчої спрямованості відображає:

а) гуманістичну спрямованість фізичної культури у суспільстві;

б) прикладну функцію фізичної культури у суспільстві – готувати членів суспільства до діяльності у сфері виробництва, а за необхідності до участі у військово-бойових діях, а також забезпечити відповідний рівень життєдіяльності індивіда у навколишньому середовищі;

в) людина має забезпечити відповідний рівень життєдіяльності індивіда у навколишньому середовищі;

г) професійну спрямованість людини.

20. Принцип системності й послідовності у навчанні вимагає:

а) залучення до сприймання всіх органів чуття учня;

б) щоб знання, уміння і навички формувались системно, в певному порядку, щоб кожний елемент навчального матеріалу логічно пов'язувався з іншим, а нові знання спиралися на засвоєні раніше та створювали фундамент для засвоєння наступних знань;

в) врахування рівня розвитку індивідуальних, вікових особливостей учнів, дотримання правил: від простого – до складного, від відомого – до невідомого, від близького – до далекого;

г) формування в учнівської молоді конкретних понять, використання наукових положень праць учених як джерела фактів про навколишню дійсність, організацію пошукової роботи та розвиток творчих здібностей молоді.

21. Складання в учнів виразного і повного уявлення про предмети, що вивчаються, про дії і явища, вимагає принцип:

- а) наочності;
- б) науковості;
- в) системності й послідовності;
- г) свідомості та активності.

22. Поняття «масовий спорт» трактується як:

а) діяльність суб'єктів сфери фізичної культури і спорту, спрямована на забезпечення рухової активності людей під час їх дозвілля для зміцнення здоров'я;

б) спортивні заходи, що здійснюються організаторами спортивних заходів для підготовки спортсменів до участі у спортивних змаганнях;

в) види спорту, засновані на національно-культурних традиціях України;

г) напрям спорту, пов'язаний з організацією та проведенням спортивних змагань з неолімпійських видів спорту і підготовкою спортсменів до цих змагань.

23. У ЗУ «Про фізичну культуру і спорт» фізкультурно-оздоровча діяльність визначена, як:

а) заходи, що здійснюються суб'єктами сфери фізичної культури і спорту для розвитку фізичної культури;

б) заходи, що здійснюються організаторами фізкультурно-оздоровчих заходів для залучення різних груп населення до занять фізичною культурою;

в) система заходів, розроблених із застосуванням фізичних вправ для відновлення здоров'я особи та спрямованих на відновлення і компенсацію за допомогою занять фізичною культурою і спортом функціональних можливостей її організму для поліпшення фізичного і психологічного стану;

г) складова фізичного виховання різних груп населення, яка полягає у формуванні рухових умінь та навиків людини, розвитку її фізичних якостей і здібностей з урахуванням особливостей професійної діяльності.

24. Поняття «фізкультурно-оздоровчі заходи» – це:

а) заходи, що здійснюються організаторами фізкультурно-оздоровчих заходів для залучення різних груп населення до занять фізичною культурою;

б) заходи, що здійснюються суб'єктами сфери фізичної культури і спорту для розвитку фізичної культури;

в) складова фізичного виховання різних груп населення, яка полягає у формуванні рухових умінь та навиків людини, розвитку її фізичних якостей і здібностей з урахуванням особливостей професійної діяльності;

г) система заходів, розроблених із застосуванням фізичних вправ для відновлення здоров'я особи та спрямованих на відновлення і компенсацію за допомогою занять фізичною культурою і спортом функціональних можливостей її організму для поліпшення фізичного і психологічного стану.

25. У ЗУ «Про фізичну культуру і спорт» термін «вид спорту» визначено, як:

а) різновид змагальної діяльності у спорті, що здійснюється з дотриманням визначених правил;

б) об'єднання громадян, яке створюється з метою задоволення потреб його членів у сфері фізичної культури і спорту;

в) спортивні заходи, що здійснюються організаторами спортивних заходів для підготовки спортсменів до участі у спортивних змаганнях;

г) напрям спорту, пов'язаний з організацією та проведенням спортивних змагань з олімпійських видів спорту та підготовкою спортсменів до цих змагань.

26. Значення терміну «спортивна діяльність» визначається, як:

а) спортивні змагання та(або) навчально-тренувальні збори;

б) різновид змагальної діяльності у спорті, що здійснюється з дотриманням визначених правил;

в) спортивні заходи, що здійснюються організаторами спортивних заходів для підготовки спортсменів до участі у спортивних змаганнях;

г) заходи, що здійснюються суб'єктами сфери фізичної культури і спорту для розвитку спорту.

27. Фізкультурно-спортивні послуги – це:

а) складова фізичного виховання різних груп населення, яка полягає у формуванні рухових умінь і навиків людини, розвитку її фізичних якостей і здібностей з урахуванням особливостей професійної діяльності;

б) організація та проведення суб'єктами сфери фізичної культури і спорту фізкультурно-оздоровчої діяльності та(або) фізкультурно-спортивної реабілітації осіб з інвалідністю або підготовки спортсменів до змагань з видів спорту, визнаних в Україні;

в) діяльність суб'єктів сфери фізичної культури і спорту, спрямована на забезпечення рухової активності людей з метою їх гармонійного, передусім фізичного, розвитку та ведення здорового способу життя. Фізична культура має такі напрями: фізичне виховання різних груп населення, масовий спорт, фізкультурно-спортивна реабілітація;

г) напрям фізичної культури, пов'язаний з процесом виховання особи, набуттям нею відповідних знань і умінь з використання рухової активності для всебічного розвитку, оздоровлення та забезпечення готовності до професійної діяльності та активної участі в суспільному житті.

28. За новим державним стандартом початкової освіти фізкультурна освітня галузь передбачає:

а) заняття руховою активністю, фізичною культурою та спортом.

б) вибір фізичних вправ для підвищення рівня фізичної підготовленості;

- в) дотримання правил безпечної і чесної гри;
- г) заняття руховою активністю, фізичною культурою та спортом; вибір фізичних вправ для підвищення рівня фізичної підготовленості; дотримання правил безпечної і чесної гри.

29. Тимчасово звільнені від фізичних навантажень учні:

- а) повинні бути обов'язково присутніми на уроках фізичної культури;
- б) можуть не відвідувати уроки фізкультури;
- в) обов'язково виконують всі завдання;
- г) відпускаються вчителем додому.

30. Допустиме навантаження для учнів(учениць), які за станом здоров'я належать до підготовчої та спеціальної медичних груп, встановлює:

- а) директор закладу освіти;
- б) педагогічна рада закладу освіти;
- в) учитель фізичної культури;
- г) Міністерство освіти і науки України.

31. Педмайстерність – це наука про...

- а) учня;
- б) виховання та навчання школяра;
- в) професійну компетентну діяльність учителя;
- г) навчання як спеціально організовану діяльність.

32. Загальна психолого-педагогічна компетентність учителя фізичної культури характеризується:

а) володінням базовими психолого-педагогічними знаннями й уміннями, які визначають здатність до розв'язання широкого кола освітніх і виховних завдань у різних педагогічних системах; відповідність певним професійно-педагогічним вимогам незалежно від спеціалізації педагога; володіння сукупністю загальнолюдських, соціально та професійно важливих якостей особистості, необхідних для успішної професійно-педагогічної діяльності;

б) в тільки теорією і методикою навчання фізкультури;

в) відповідністю конкретним професійно-педагогічним вимогам (належний фізичний стан і психічна рівноваженість), що ставляться до педагога в галузі ФКіС;

г) володінням сукупністю фізичних, психологічних і професійно важливих якостей особистості, необхідних для ефективної професійно-педагогічної діяльності.

33. Однією з характерних рис уроку фізичної культури, що відрізняє його від інших уроків, є:

а) діяльність учнів чітко регламентується, а навантаження строго дозується згідно з їхніми індивідуальними можливостями;

б) учні виконують всі завдання самостійно;

в) учні виконують завдання за власним вибором;

г) учитель контролює виконання учнями вправ.

34. Поняття «активність» трактується, як:

- а) правильне виконання яких-небудь завдань;
- б) енергійна діяльність; діяльна участь у чому-небудь;
- в) риса характеру людини;
- г) жодне з визначень невірне.

35. Поняття «мотивація» до уроків фізичної культури і занять спортом передбачає:

- а) заохочення учнів до уроків фізичної культури, занять спортом, пояснення необхідності здорового способу життя;
- б) активна рухова діяльність;
- в) виконання певного виду завдань;
- г) спонукання до навчання.

36. Фізичний розвиток – це:

- а) комплексний фізіологічний і розумовий розвиток;
- б) активна рухова діяльність людини;
- в) процес становлення, змін біологічних форм і функцій організму людини;
- г) жодна відповідь невірна.

37. Процес, що спрямований на забезпечення фізичної підготовленості, називається:

- а) спортивним тренуванням;
- б) фізичним розвитком;
- в) фізичним вихованням;
- г) фізичною підготовкою.

38. Поняття «рухові якості» трактується, як:

- а) дії, якими людина оволоділа в результаті навчання або самонавчання;
- б) безумовно-рефлекторні акти людини, що виконуються із відповідною силою, тривалістю, швидкістю;
- в) комплекс функціональних властивостей організму, що характеризують рухові задатки людини;
- г) чинник всебічного і гармонійного розвитку форм і функцій організму.

39. Загальна фізична підготовка – це:

- а) процес, що спрямований на становлення, формування та зміни морфо-функціональних властивостей людини і заснованих на них рухових здібностей, які є передумовою успішного вирішення рухових завдань у різних видах спорту;
- б) процес, що спрямований на становлення, формування та зміни морфо-функціональних властивостей людини та заснованих на них рухових здібностей, які є передумовою успішного виконання конкретної спортивної вправи;
- в) процес всебічного розвитку особистості;
- г) всі відповіді правильні.

40. У педагогіці фізичного виховання і спорту рухові якості визначаються, як:

- а) високі спортивні задатки;
- б) здатність до виконання силових фізичних вправ;

- в) комплекс функціональних властивостей організму, що характеризують рухові задатки людини;
- г) дії, якими людина оволоділа в результаті навчання або самонавчання.

41. Рухові навички – це:

- а) оптимальний рівень володіння технікою дії, який характеризується автоматизованим (під мінімальним контролем свідомості) управлінням рухами, високою стійкістю та надійністю виконання;
- б) дії, якими людина оволоділа в результаті навчання або самонавчання.
- в) комплекс функціональних властивостей організму, що характеризують рухові задатки людини;
- г) уродженні задатки, що характеризують його рухові можливості.

42. Будь-яка рухова якість, що розвинута за результатами занять відповідним видом спорту, дає можливість досягти більшого успіху в заняттях іншими видами спорту або у виконанні трудових і побутових дій – це:

- а) генералізованість;
- в) фізична підготовка;
- б) ремінісценція;
- г) фізичний розвиток.

43. Витривалість людини – це:

- а) здібність людини швидко навчатися новим руховим діям та перебудувати рухові дії відповідно до обставин, які постійно змінюються;
- б) здатність до ефективного виконання вправи, переборюючи стомлення, що розвивається;
- в) морфофункціональні властивості опорно-рухового апарату, які визначають ступінь рухливості його ланок;
- г) здатність витримувати навантаження.

44. Спритність – це:

- а) здатність до ефективного виконання вправи, спрямованої на високий результат;
- б) здатність людини швидко, оперативно, раціонально оволодівати новими руховими діями, успішно вирішувати рухові завдання в умовах, що змінюються;
- в) здібність людини швидко навчатися новим руховим діям та перебудувати рухові дії відповідно до обставин, які постійно змінюються;
- г) здатність швидко бігати.

45. Гнучкість – це:

- а) здібність людини швидко навчатися новим руховим діям та перебудувати рухові дії відповідно до обставин, які постійно змінюються;
- б) морфофункціональні властивості опорно-рухового апарату, які визначають ступінь рухливості його ланок відносно одна одної;
- в) здатність до ефективного виконання вправи, переборюючи стомлення;
- г) здатність витримувати навантаження.

46. Поняття «спортивна форма» означає:

- а) найбільш раціональний, ефективний спосіб виконання визначеного виду спорту в цілому і його окремих підсистем;

б) стан оптимальної готовності особистості до спортивних досягнень, що є результатом відповідної підготовки, на кожному новому етапі спортивного вдосконалення;

в) фізична, технічна, тактична і морально-вольова підготовка спортсмена;

г) специфічні деталі будь-якої частини спортивної вправи, підсистема окремих прийомів.

47. Застосування рухливих ігор на уроках фізичної культури вимагає певних педагогічних кроків, тобто наявність правил гри, окрім:

а) вибір місця проведення;

б) мета гри; установлення кількості учасників;

в) інструктаж; хід гри; підсумки;

г) залучення лише окремих учнів за бажанням учителя.

48. Поняття «спортивна тактика» – це:

а) спрямованість спортсмена на високий результат;

б) доцільна і свідома зміна поведінки і дій спортсмена (команди) з метою досягнення успіху;

в) діяльність спортсмена, що спрямована на нав'язування супернику бажаних дій і поведінки;

г) спрямована діяльність щодо намагання виграти змагання із будь-яким результатом.

49. Термін «спортивне тренування» трактують, як:

а) спеціалізований процес всебічного фізичного виховання, спрямований на досягнення високих спортивних результатів;

б) заняття спортом у спортивних клубах;

в) процес інтенсивного виконання фізичних вправ;

г) всі варіанти відповідей правильні.

50. Планування тренувального процесу спортсменів в основному складається з:

а) планування тренування з урахуванням удосконалення їхньої техніки, тактики та фізичних якостей;

б) складання загальних й індивідуальних планів підготовки;

в) обліку та оцінки стану й динаміки працездатності спортсмена, прийняття рішень на майбутнє;

г) усі відповіді правильні.

51. Під вихованням фізичних якостей розуміють:

а) цілеспрямований вплив на розвиток фізичних якостей людини за допомогою нормованих функціональних навантажень;

б) здатність протистояти фізичній втомі у процесі м'язової діяльності;

в) система процедур, що сприяє підвищенню опору організму до впливу несприятливих чинників зовнішнього середовища;

г) стан організму людини, коли функції всіх його органів і систем урівноважені із зовнішнім середовищем та відсутні хворобливі зміни.

52. У процесі тренувальних занять на активність спортсменів впливає:

- а) здобута раніше перемога у певному виді спорту;
- б) задоволеність тренуваннями;
- в) мотивація до успіху;
- г) всі відповіді правильні.

53. Розумінням спортсменами мети і завдань спортивного тренування, престижності занять спортом і міри своєї відповідальності за досягнення високого результату – складова принципу:

- а) наочності;
- б) свідомості та активності;
- в) міцності і прогресування;
- г) всі відповіді правильні.

54. Педагогічний контроль у фізичному вихованні – це:

а) система заходів, яка забезпечує перевірку запланованих показників фізичного виховання для оцінки засобів, методів і навантаження, що застосовуються (визначення зв'язку між факторами впливу і факторами змін);

б) сукупність методичних та організаційних заходів, що забезпечують розробку педагогічних тестів, підготовку і проведення стандартизованої процедури вимірювання рівня підготовленості вихованців, а також обробку й аналіз результатів;

в) система заходів у рамках одного навчального заняття, спрямованих на оцінку та порівняння результатів педагогічного впливу із запланованими і при необхідності на оперативне усунення виявлених відхилень від плану (визначення термінового тренувального ефекту);

г) процес виявлення, реєстрації, осмислення та оцінювання даних, фактів, що відносяться до певної діяльності у фізичному вихованні.

55. Поняття «спортивна тактика» означає:

а) спрямованість спортсмена на високий результат;

б) доцільну і свідому зміну поведінки і дій спортсмена (команди) з метою досягнення успіху;

в) діяльність спортсмена, що спрямована на нав'язування супернику бажаних дій і поведінки;

г) спрямовану діяльність щодо намагання виграти змагання із будь-яким результатом.

56. Професійна компетентність учителя фізичної культури включає:

а) загальні, інтегральну, спеціальні (фахові, предметні) компетентності;

б) показник рівня засвоєння вчителем спеціальних знань;

в) знання психології учнів;

г) жодна з відповідей неправильна.

57. Загальнорозвивальні вправи – це:

а) рухові дії, які є переважно засобами загальної фізичної підготовки і спрямовані на всебічний розвиток фізичних якостей, розширення функціональних можливостей органів та систем організму, злагожденість їхнього прояву в процесі м'язової діяльності, збагачення рухового досвіду;

б) система процедур, що сприяє підвищенню опору організму до впливу несприятливих чинників зовнішнього середовища;

в) рухові дії, які є переважно засобами загальної підготовки спортсмена, що відображають при цьому особливості його спортивної спеціалізації і спрямовані на створення основи для наступного вдосконалення у спортивній діяльності: всебічний фізичний розвиток, становлення і поповнення фонду рухових умінь і навиків, підвищення загальної працездатності, а також прискорення відновлення після навантажень;

г) ігрові вправи.

58. Педагогічна техніка викладача – це:

а) здатність налаштувати себе на спокійний настрій у педагогічній діяльності;

б) здатність до ефективного користування своїм психофізичним апаратом як інструментом виховного впливу;

в) результат довготривалої спортивної практики;

г) можливість продемонструвати правильне виконання спортивної вправи.

59. Визначте спрямованість педагогічних впливів, що передбачає спортивна підготовка:

а) виховна, освітня, оздоровча;

б) інтенсифікація процесу підготовки, змагання, раціональний відпочинок;

в) наукова, системна, циклічна;

г) жодна з відповідей неправильна.

60. Термін «діяльність» – це:

а) регульована свідомістю психологічна і рухова активність людини, викликана соціально значимими мотивами;

б) активна життєва позиція людини, виконання нею всіх обов'язків;

в) трудова діяльність людини;

г) фізична активність особистості.

61. Діяльність учителя фізичної культури характеризується специфічними умовами:

а) психічною напруженістю;

б) фізичним навантаженням;

в) зовнішньосередовими чинниками, пов'язаними з проведенням занять на повітрі;

г) всі відповіді правильні.

63. У якому рядку всі перераховані поняття належать до психічних явищ?

а) думки, спогади, мозок, розум, почуття;

б) відчуття, травлення, мислення, уява, інтерес, здібності;

в) характер, забування, бажання, мрії, думки, потреби;

г) зацікавленість, наполегливість, гордість, дихання.

62. Опанування змісту фізичної культури як базового навчального предмета здійснюється за:

- а) навчальними програмами;
- в) навчальними посібниками;
- б) довідковою літературою;
- г) на власний розсуд викладача.

64. До пізнавальних психічних процесів відносять:

- а) настрої;
- б) пам'ять;
- в) упевненість;
- г) афект.

65. Злиття предмету й об'єкту психології пояснюється тим, що:

- а) результати дослідження цієї науки є більш значущими для людей і об'єктивно, і суб'єктивно;
- б) людина за допомогою психіки пізнає навколишній її світ, а потім на підставі цього і свою власну психіку;
- в) навчитися керувати психічними процесами і явищами, психічними функціями складніше, ніж чимось іншим;
- г) найбільшу складність у майбутньому буде становити не розробка яких-небудь надскладних технічних проектів, а прогнозування поведінки і вчинків людей в процесі їх реалізації і експлуатації.

66. Яке з наведених визначень діяльності є найбільш точним?

- а) діяльність – свідома внутрішня активність людини, спрямована на задоволення потреб;
- б) діяльність – зовнішня активність людини, регульована свідомою метою;
- в) діяльність – активність людини, регульована свідомою метою та спрямована на задоволення її потреб;
- г) діяльність – сукупність дій людини.

67. З наведених ознак виберіть ту, що характеризує лише гру:

- а) діяльність, яка спрямована на засвоєння способів виконання дій;
- б) діяльність, яка спрямована на одержання результату, який задовольняє матеріальні та духовні потреби людей;
- в) діяльність, спрямована на засвоєння та застосування системи понять;
- г) діяльність, яка задовольняється самим процесом виконання.

68. Яке з наведених визначень мети діяльності є правильним?

- а) усвідомлене спонукання до тих чи інших дій;
- б) те, що зумовлює прагнення людини до даної, а не до якої-небудь іншої мети;
- в) те, на що спрямована діяльність і що повинно складати її прямий результат;
- г) неусвідомлене спонукання людини до тих чи інших дій.

69. Яка діяльність вимагає від людини більших зусиль для підтримання уваги?

- а) цікава діяльність, що скеровується віддаленою метою;
- б) нецікава діяльність, що скеровується віддаленою метою;

- в) нецікава діяльність, що скеровується близькою метою;
- г) цікава діяльність, що скеровується близькою метою.

70. Яке з наведених визначень пам'яті є найбільш повним і правильним?

- а) пам'ять – збереження раніше набутих вражень;
- б) пам'ять – психічний процес використання раніш набутого досвіду в практичній діяльності;
- в) пам'ять – заснована на відчуттях і сприйманні здатність людини збагачувати свій досвід;
- г) пам'ять – здатність нервової системи набувати, зберігати та відтворювати досвід.

4 РЕКОМЕНДОВАНІ ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Предмет і завдання педагогіки на сучасному етапі.
2. Поняття «педагогічна майстерність», її складові.
3. Дидактика як галузь педагогіки, завдання дидактики, її категорії.
4. Структура та зміст ЗУ «Про фізичну культуру і спорт».
5. Предмет і завдання психології на сучасному етапі.
6. Педагогіка фізичної культури – складова загальної педагогіки.
9. Фізична культура і спорт як важливий фактор зміцнення здоров'я молоді.
10. Концепція «Нова українська школа», стисла характеристика.
11. Реалізація принципу індивідуального підходу до учнів на уроках фізичної культури.
12. Дидактичні принципи навчання, їх короткий аналіз.
13. Використання принципу виховуючого характеру навчання на уроках фізкультури в старшій школі.
14. Попередження проявів булінгу серед учнів через залучення їх до занять фізичною культурою та спортом.
15. Типи уроків з фізичної культури. Вимоги до їх проведення.
16. Особливості позакласної роботи з фізичної культури.
17. Використання інноваційних технологій на уроках фізкультури.
18. Мотивація учнів до уроків фізичної культури.
19. Основна, підготовча та спеціальна медичні групи, особливості організації навчального процесу.
20. Види масових фізкультурно-оздоровчих заходів і їх значення.
21. Спортивні змагання, їх вплив на емоційний стан школярів.
22. Позакласні спортивні заходи для учнів старшої школи.
23. Позашкільні форми роботи з учнівською молоддю.
24. Вплив спорту на здоров'я людини.
25. Роль фізичного виховання у становленні особистості.
26. Мовлення як один з чинників педагогічної майстерності вчителя фізичної культури в мотивації до занять спортом.
27. Організація роботи в спортивно-оздоровчих таборах.
28. Фізичне виховання учнів поза школою.
29. Підготовка учнів до самостійних занять фізичними вправами.
30. Організація спортивно-масових заходів у закладах освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вища освіта України: ризики, сподівання, успіхи : монографія / М. Б. Євтух, Л. Г. Горяна, Н. О. Терентьева – Київ, 2015. – 420 с.
2. Вища освіта України: тематичний випуск «Європейська інтеграція вищої освіти України у контексті Болонського процесу»: теоретичний та науково-методичний часопис. – Київ, 2015. – 280 с.
3. Галузинський В. М. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні / В. М. Галузинський, М. В. Євтух. – Київ : ННТЛ, 2010.
4. Дебич М. А. Європейський підхід до інтернаціоналізації вищої освіти / М. А. Дебич // Вища освіта України. – 2015. – № 1 (56). – С. 75–80.
5. Дем'яненко Н. М. Світові тенденції розвитку магістратури / Н. М. Дем'яненко // Оптимізація циклу соціально-гуманітарних дисциплін у вищій освіті України в контексті євроінтеграції : монографія (рукопис) / [Б. А. Воронкова, М. А. Дебич, Н. М. Дем'яненко, Н. О. Дівінська та ін.] ; за заг. ред. Г. В. Онкович. – Київ, 2014. – С. 89–95.
6. Державний стандарт початкової освіти. Затверджено Постановою КМУ № 87 21 лютого 2018 р. (у редакції постанови Кабінету Міністрів України № 688 від 24 липня 2019 р.) року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>.
7. Жерьобкіна Т. Освіта в Україні / Т. Жерьобкіна, І. Когут, М. Куделя, Є. Стадний, І. Шевченко ; заг. ред. : Єгор Стадний // CEDOS : аналітичний центр, 2015. – 84 с.
8. Жилиєв І. Б. Вища освіта України: стан та проблеми / І. Б. Жилиєв, В. В. Ковтунець, М. В. Сьомкін. – Київ : Науково-дослідний інститут інформатики і права Національної академії педагогічних наук, 2015. – 96 с.
9. Зайченко І. В. Педагогіка і методика навчання у вищій школі : навч. посіб. / І. В. Зайченко. – Київ, 2017. – 456 с.
10. Закон України «Про вищу освіту» 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
11. Інтернаціоналізація вищої освіти в Україні : методичні рекомендації / Л. С. Горбунова, М. А. Дебич, В. В. Зінченко, І. В. Степаненко, О. М. Шипко ; за ред. І. В. Степаненко. – Київ : ІВО НАПН України, 2016. – 115 с.
12. Круцевич Т. Ю. Контроль у фізичному вихованні дітей, підлітків і молоді : навч. посіб. / Т. Ю. Круцевич, М. І. Воробйов, Г. В. Безверхня. – Київ : Олімпійська література, 2011. – 224 с.
13. Кузьмінський А. І. Педагогіка : підручник / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – Київ : Знання, 2007. – 447 с.
14. Методичні рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо викладання фізичної культури у 2019/2020 навчальному році (Додаток до листа Міністерства освіти і науки України № 1/11-5966 від 01.07.2019 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://osvitoria.media/metodychni-rekomendatsiyi-shhodo-vykladannya-fizychnoyi-kultury-u-2019-2020-navchalnomu-rotsi>.

15. Молдован А. М. Науково-практичний коментар «Про вищу освіту» / А. М. Молдован. – Київ : ЦУЛ, 2015. – 367 с.
16. Навчальна програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів 5–9 класи (затверджена наказом МОН № 1407 від 23.10.2017 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas.
17. Навчальна програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів 10–11 класи. Рівень стандарту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/fizk-st.pdf>.
18. Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. праць. – Кривий ріг : Айс Принт, 2017. – Вип. 1 (50). – 332 с.
19. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / З. В. Рябова, І. І. Драч, Н. О. Приходькіна, Н. В. Любченко [та ін.] ; Ун-т менедж. освіти НАПН України. – Київ, 2017. – 316 с.
20. Подоляк Л. Г. Психологія вищої школи : підручник. – 2 вид. / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – Київ : ЦУЛ, 2014. – 356 с.
21. Психолого-педагогічні засади діяльності педагога сучасної професійної школи : навч.-метод. посіб. / Г. С. Дегтярьова, М. М. Козяр, Л. А. Руденко, А. В. Шиделко ; за ред. Л. А. Руденко. – Київ : Педагогічна думка, 2013. – 144 с.
22. Руденко Ю. Д. Шляхи подолання кризи сучасної педагогіки / Ю. Д. Руденко. – Київ : Просвіта, 2018. – 278 с.
23. Сергеєнкова О. П. Загальна психологія : навч. посіб. / О. П. Сергеєнкова. – Київ : ЦУЛ, 2015. – 296 с.
24. Твердохліб Ж. О. Рухливі ігри для сучасної школи : метод. матеріали / Ж. О. Твердохліб, Л. І. Погребенник. – Житомир : вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 62 с.
25. Теорія і практика вищої професійної освіти в Україні : метод. рекомендації до практичних занять магістрантів / [авт.-укл. Т. О. Дороніна]. – Кривий Ріг : КДПУ, 2018. – 130 с. – (Серія «Магістратура»).
26. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів : [підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту] : у 2 ч. / Б. М. Шиян. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. – Ч. 1. – 272 с. ; Ч. 2. – 248 с.

ЗМІСТ

Вступ	3
1 Практикум з дисципліни	4
<i>Практична робота 1.</i> Загальні основи психології та педагогіки вищої школи	4
<i>Практична робота 2.</i> Теоретико-методологічні основи професійної діяльності педагога	6
<i>Практична робота 3.</i> Предмет, завдання та структура психології	11
<i>Практична робота 4.</i> Предмет та завдання педагогіки фізичної культури	12
<i>Практична робота 5.</i> Психологічна характеристика діяльності і особистості учителя фізичної культури.....	14
<i>Практична робота 6.</i> Методика вивчення психічних якостей.....	16
<i>Практична робота 7.</i> Психологія спілкування.....	19
<i>Практична робота 8.</i> Здобувач як суб'єкт власної навчально-професійної діяльності.....	20
<i>Практична робота 9.</i> Форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти.....	25
<i>Практична робота 10.</i> Технології навчання у закладах вищої освіти.....	28
<i>Практична робота 11.</i> Контроль та оцінювання навчальних досягнень у закладах вищої освіти .	29
2 Критерії оцінювання самостійної роботи	33
2.1 Критерії оцінювання самостійної роботи здобувача за видами робіт.....	34
2.2 Структурування дисципліни за видами робіт	39
3 Тестові завдання до дисципліни	41
4 Рекомендовані теми рефератів	55
Література.....	56